

Univerzita Palackého v Olomouci
Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Karolína Stuchlá

Vliv Covid-19 na život uprchlíků v uprchlickém
táboře Zaatari v Jordánsku

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Lucie Macková, M. A., Ph.D.

Olomouc 2023

Bibliografické identifikační údaje

Jméno a příjmení autora: Karolína Stuchlá

Název práce: Vliv Covid-19 na život uprchlíků v uprchlickém táboře Zaatari v Jordánsku

Typ práce: Bakalářská práce

Pracoviště: Katedra rozvojových a environmentálních studií

Vedoucí práce: Lucie Macková, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby práce: 2023

Počet stran: 66

Počet příloh: 3

Jazyk: Český

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává o vlivu Covid-19 na život uprchlíků žijících v jednom z největších uprchlických táborů na světě v táboře Zaatari na severu Jordánska. V práci je objasněna historie vzniku tábora a konfliktu, který byl příčinou jeho zrodu a také pohled jordánské vlády na konflikt. Zvláštní pozornost je věnována organizacím, které v táboře působí, jaké služby poskytují, a zda byla jejich pomoc nějak ovlivněna pandemií Covid-19.

Klíčová slova

Pandemie Covid-19, arabské jaro, syrská uprchlická krize, uprchlický tábor Zaatari

Bibliographic identification data

Author's name and surname: Karolína Stuchlá

Title of the thesis: The impact of Covid-19 on the lives of refugees in Zaatari refugee camp in Jordan

Type of thesis: Bachelor thesis

Workplace: Department of Development and Environmental Studies

Thesis supervisor: Lucie Macková, M.A., Ph.D.

Year of thesis defence: 2023

Number of pages: 66

Number of annexes: 3

Language: Czech

Abstract

This bachelor's thesis examines the impact of Covid-19 on the lives of refugees living in one of the largest refugee camps in the world, the Zaatari camp in northern Jordan. Thesis explains the history of the creation of the camp, the conflict that caused it, and the Jordanian government's perspective on the conflict. Particular attention is paid to the organizations that operate in the camp, what services they provide, and whether their assistance was affected by the Covid-19 pandemic.

Keywords

Covid-19 pandemic, Arab Spring, Syrian refugee crisis, Zaatari refugee camp

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně s vyznačením všech použitých pramenů a spoluautorství. Souhlasím se zveřejněním bakalářské práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů. Byla jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

V Olomouci dne 8. dubna 2023

.....

Karolína Stuchlá

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí práce Lucii Mackové, M.A., Ph.D. za konzultace, cenné rady, trpělivost, ochotu a vstřícný přístup. Mé poděkování patří rovněž mé rodině a přátelům, kteří mě během psaní podporovali.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Karolína STUHLÁ
Osobní číslo: R190680
Studijní program: B0588A330001 Mezinárodní rozvojová a environmentální studia
Studijní obor: Mezinárodní rozvojová a environmentální studia
Téma práce: Vliv Covidu-19 na život uprchlíků v uprchlickém táboře Zaatari v Jordánsku
Zadávající katedra: Katedra rozvojových a environmentálních studií

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce pojednává o vlivu Covid-19 na život uprchlíků žijících v jednom z největších uprchlických táborů na světě – tábor Zaatari na severu Jordánska. V práci se budu zabývat historií vzniku tábora a konfliktem, který tento vznik zapříčinil. Zmíním také služby, které tábor poskytuje uprchlíkům a popíšu pohled jordánské vlády ke konfliktu. Zvláštní pozornost budu věnovat organizacím, které v táboře působí, jaké služby poskytují, a zda byla jejich pomoc nějak ovlivněna pandemií Covid-19.

Rozsah pracovní zprávy: 10 – 15 tisíc slov
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

Benton, M., Batalova, J., Davidoff-Gore, S., Schmidt, T. 2021. COVID-19 and the State of Global Mobility in 2020. Washington, D.C., and Geneva: Migration Policy Institute and International.
Dalal, A. 2015. A socio-economic perspective on the urbanisation of Zaatari Camp in Jordan. *Migration letters*, 12(3), 263-278.
El-Khatib, Z., Al Nsour, M., Khader, Y. S., Abu Khudair, M. 2020. Mental health support in Jordan for the general population and for the refugees in the Zaatari camp during the period of COVID-19 lockdown. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(5), 511.
Małachowska, A., Al Abbadi, T., Al Amaireh, W., Banioweda, K., Al Heiwidi, S. and Jones, N. 2020. Listening to young people's voices under covid-19. Exploring the impacts of covid-19 on adolescents in Jordan's refugee camps and host communities; Policy brief. London: Gender and Adolescence: Global Evidence.
Tiltnes, Å. A., Zhang, H., Pedersen J. 2019. The living conditions of Syrian refugees in Jordan Results from the 2017-2018 survey of Syrian refugees inside and outside camps. Fafo report 2019, 04.

Vedoucí bakalářské práce: Lucie Macková, M.A., Ph.D.
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Datum zadání bakalářské práce: 27. dubna 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 22. dubna 2022

Obsah

Seznam použitých zkratk	1
Seznam obrázků	2
Seznam tabulek a grafů	2
Úvod	3
1. Cíle a metody	4
2. Humanitární pomoc	6
2.1 Humanitární pomoc a druhy humanitárních krizí	6
2.1.1 Humanitární pomoc	6
2.1.2 Druhy humanitárních krizí	7
2.2 Distribuce humanitární pomoci organizacemi	7
2.2.1 Humanitární potřeby	7
2.2.2 Distribuce humanitární pomoci	9
3. Sýrie a syrská uprchlická krize	11
3.1 Sýrie	11
3.1.1 Základní charakteristika Sýrie	11
3.1.2 Sýrie během války	12
3.2 Syrská uprchlická krize	13
3.2.1 Vysvětlení pojmu uprchlík	13
3.2.2 Vznik syrské uprchlické krize a prvních uprchlických táborů pro syrské uprchlíky	14
4. Jordánsko a uprchlický tábor Zaatari	16
4.1 Jordánsko	16
4.1.1 Základní charakteristika Jordánska	16
4.1.2 Přístup jordánské vlády ke konfliktu a krizi	17
4.2 Uprchlický tábor Zaatari	18
5. Informace ohledně poskytovaných služeb v uprchlickém táboře Zaatari	21
5.1 Základní informace ohledně poskytování služeb a popis jednotlivých organizací	21
5.1.1 Základní informace	21
5.1.2 Popis vybraných organizací působících v táboře Zaatari	21
5.2 Poskytování služeb jednotlivými organizacemi a Jordánskem před a během pandemie COVID-19 uprchlíkům v táboře Zaatari	23
5.2.1 Základní služby	23
5.2.2 Zdravotní péče	26
5.2.3 Vzdělávání	29
5.2.4 Pitná voda a kanalizace	31

5.2.5 Elektrická energie	33
5.2.6 Ekonomika a pracovní možnosti.....	35
6. Diskuze	38
Závěr.....	42
Seznam použité literatury a zdrojů	44
Přílohy	57

Seznam použitých zkratk

ACAPS – „Assessment Capacities Project“

ACTED – Agentury pro technickou spolupráci a rozvoj

EU – Evropská unie

FAO – Organizace pro výživu a zemědělství

ICRC – Mezinárodní centrum klinického výzkumu

IDPs – Vnitřně vysídlené osoby

IFCR – Mezinárodní federace společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce

ILO – Mezinárodní organizace práce

IOM – Mezinárodní organizace pro migraci

JICA – Japonská agentura pro mezinárodní spolupráci

JOD – jordánský dinár

MoE – ministerstvo školství

MoH – ministerstvo zdravotnictví

MoL – ministerstvo práce

MPWH – Ministerstvo veřejných prací a bydlení

MSF – Lékaři bez hranic

NFI – „Non-food items“; nepotravinářské zboží

NRC – Norská rada pro uprchlíky

OCHA – Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí

OSN – Organizace spojených národů

PCR test – test polymerázové řetězové reakce

SRAD – Ředitelství pro záležitosti syrských uprchlíků

UNDP – Rozvojový program OSN

UNFPA – Populační fond OSN

UNHCR – Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

UNICEF – Dětský fond organizace spojených národů

UNOPS – Úřad OSN pro projektové služby

URTI – infekce horních cest dýchacích

USD – americký dolar

WFP – Světový potravinový program

WHO – Světová zdravotnická organizace

Seznam obrázků

Obr. 1: Mapa Sýrie (CIA, 2022a).....	12
Obr. 2: Mapa Jordánska (CIA, 2022b).....	16
Obr. 3: Aktuální rozdělení syrských uprchlíků v Jordánsku (UNHCR 2022f).....	18
Obr. 4: Mapa tábora Zaatari z roku 2021 (Zaatari Camp, 2021).....	19

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Sektory pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021).....	8
Tabulka 2: Informace o změnách v oficiálním vzdělávání od roku 2015 do ledna 2022; Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování).....	29
Graf 1: Počet uprchlíků žijících v táboře Zaatari ve vybraných měsících od roku 2015 do roku 2022 (včetně ledna 2022); Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování).....	20

Úvod

Během svého studia jsem četla několik svědectví z tábora Zaatari¹, který je považován za jeden z největších uprchlických táborů na světě s přibližně 80 000 uprchlíky. V rámci své bakalářské práce jsem chtěla zjistit, zda onemocnění Covid-19 ovlivnilo život uprchlíků, žijících v tomto uprchlickém táboře.

Onemocnění Covid-19 je infekční onemocnění způsobené virem SARS-CoV-2. Tímto onemocněním může trpět kdokoliv, kdo chytí vir. Průběh onemocnění je u každého člověka jiný, někdo může mít lehký průběh, vážný průběh a s tím spojené i možné celoživotní následky způsobené tímto onemocněním či někdo může dokonce zemřít po nakažení tímto virem. Nejohroženější skupinou s potencionálním vážnějším průběhem jsou starší lidé a děti. Na druhou stranu většina lidí infikovaných virem prodělá mírné až středně těžké respirační onemocnění a zotaví se i bez lékařské péče. Přesto tu jsou právě staří lidé a ohrožené skupiny do kterých patří lidé, kteří trpí kardiovaskulárním onemocněním, cukrovkou, chronickým respiračním onemocněním nebo rakovinou, u kterých je vyšší riziko, že budou mít vážnější průběh onemocnění, které může, jak již bylo zmíněno, skončit i smrtí. (World Health Organization, 2022).

První případ této nemoci byl nahlášen v čínském městě Wu-Chan 31. prosince 2019 (Taylor, 2021). V Jordánsku, o kterém pojednává tato bakalářská práce byl první případ člověka, který onemocněl Covid-19 zaznamenán 2. března 2020 (Samrah, 2020). V České republice byly zaznamenány první tři případy onemocnění koronavirem 1. března 2020 (Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020).

Jelikož toto onemocnění vypuklo až v celosvětovou pandemii a dotklo se nejen Jordánska, ale i dalších zemí, v rámci bakalářské práce se bude zjišťovat, zda se v uprchlickém táboře Zataari během pandemie Covid-19 nabízela stejná nebo aspoň podobná péče a služby, které byly uprchlíkům poskytovány před vypuknutím této pandemie.

¹ V češtině se používá pro tento tábor i název „Zátarí“.

1. Cíle a metody

Cílem práce je seznámit čtenáře s uprchlickým táborem Zaatari a konfliktem, který zapříčinil vznik tábora. Dále také odpovídá na výzkumné otázky týkající se života uprchlíků žijících v uprchlickém táboře Zaatari v období před vznikem onemocnění Covid-19 a také při jeho vypuknutí a následné možné adaptaci na pandemii.

Výzkumné otázky jsou:

1. Jaké služby jsou uprchlíkům v táboře Zaatari poskytované organizacemi?
2. Poskytovalo UNHCR a ostatní organizace působící v táboře Zaatari služby týkající se prevence a reakce na onemocnění Covid-19?
3. Došlo k vývoji či změně provozu v táboře Zaatari během pandemie Covid-19?

Mezi použité metody se řadí sběr a analýza dat z periodických publikací UNHCR a literatury. Data, ze kterých tento výzkum vychází, byla sbírána z publikací od ledna 2015 do ledna 2022. Publikace byly prostudovány a do práce zařazeny dle proběhlých změn v jednotlivých měsících a letech a důraz byl kladen na období od prvního objeveného případu Covid -19 v Jordánsku, tedy od března 2020.

Dále byla použita především následující literatura: publikace UNHCR, kniha Arabské jaro od Daniela Křížka et al. (2014), kniha The Syrian War od Hilly Moodrick-Even Khen (2020), a také kniha Vzpomínky na Sýrii: od arabského socialismu k Islámskému státu od M. Belica (2021).

Omezením tohoto výzkumu byl sběr dat pouze prostřednictvím dokumentů UNHCR a dalších organizací. Sběr dat neproběhl přímo v terénu, takže realita dat může být neúplná či poupravena organizacemi a nemusí odpovídat reálným datům. Pro odbornější výzkum by byl vhodný průzkum přímo v terénu, tedy sběr dat přímo v táboře Zaatari.

V dalších kapitolách bude shrnuta: humanitární pomoc a druhy humanitárních krizí, dále distribuce humanitární pomoci, konflikt v Sýrii a syrská uprchlická krize. V neposlední řadě bude zmíněno Jordánsko a také informace o uprchlickém táboře Zaatari. Také budou shrnuty informace ohledně poskytovaných služeb v uprchlickém táboře Zaatari různými organizacemi a Jordánskem, a také jaký vliv měl Covid-19 na život uprchlíků v Zaatari. Poslední kapitolou bude shrnutí výsledků výzkumu a diskuze.

2. Humanitární pomoc

2.1 Humanitární pomoc a druhy humanitárních krizí

Humanitární krize vedou k velkému počtu vysídlených osob² a vždy je následně potřeba humanitární pomoci pro zmírnění této krize.

2.1.1 Humanitární pomoc

Dle oficiálních stránek Ministerstva vnitra České republiky je humanitární pomoc *„činnost vládních i nevládních orgánů a organizací, dobročinných spolků a jednotlivců konaná ve prospěch obyvatelstva určitého regionu, postiženého krizovou situací. V mezinárodním měřítku, pak i pomoc obyvatelstvu regionů na území jiného státu, strádajícího v důsledku vnitřních či mezinárodních konfliktů“* (Ministerstvo vnitra České republiky, 2021).

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky na svých oficiálních stránkách definuje humanitární pomoc, podle vzoru nového Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí, jako *„Humanitární pomoci poskytovanou do zahraničí se rozumí souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům“* (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021).

Evropský konsensus o humanitární pomoci popisuje humanitární pomoc jako *„...základní projev univerzální hodnoty solidarity mezi lidmi a morálním imperativem“* (Evropská unie, 2008).

Dle Českého fóra pro rozvojovou spolupráci má humanitární pomoc tři důležité cíle. Těmito cíli jsou následující: záchrana životů, zmírnění utrpení a zachování lidské důstojnosti (Haniaková et al., 2019).

² Vysídlenými osobami se myslí uprchlíci i vnitřně vysídlené osoby (Evropská unie, 2008).

2.1.2 Druhy humanitárních krizí

Existuje mnoho druhů humanitárních krizí a mnoho druhů humanitární pomoci, které se snaží poškozeným humanitární krizí pomoci. Humanitární krize mohou vzniknout, zaprvé jako následek přírodní či lidmi způsobené katastrofy. Za druhé v důsledku válečného konfliktu či za třetí jako dlouhodobá humanitární krize, která vzniká většinou součinností politicko-bezpečnostní nestability, chudoby i negativních klimatických vlivů, včetně klimatické změny a překotného demografického vývoje. Poslední zmíněná krize se nejvíce týká států subsaharské Afriky, kde následkem krize dochází ke spojení humanitárních potřeb a pomoci s rozvojovou spoluprací v dlouhodobém měřítku a prolínání (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021).

Klimatická změna způsobuje například sucha, povodně či tropické cyklony, které závažně ohrožují některé státy světa (Haniaková et al., 2019). a právě v takovýchto státech je také většinou ve velkém množství poskytována humanitární pomoc.

2.2 Distribuce humanitární pomoci organizacemi

V této podkapitole budou popsány humanitární potřeby a distribuce humanitární pomoci.

2.2.1 Humanitární potřeby

V kontextu této bakalářské práce je také potřeba vysvětlit pojem humanitární potřeby, který byl již zmíněn v podkapitole 2.1.2 Druhy humanitárních krizí, a jeho význam v humanitární pomoci. Mezi humanitární potřeby se zahrnují všechny věci, které jsou nezbytné pro život člověka, konkrétně se většinou jedná o potraviny, vitamíny či doplňky stravy, léky, čistou vodu, dále také přístřeší, zdravotní péči, sanitaci, materiální potřeby a sociální péči (Humanitarian Coalition, 2021).

Podle oficiálních stránek Ministerstva zahraničních věcí České republiky se do humanitárních potřeb zahrnuje vše, co je nezbytné pro přežití lidí ohrožených humanitární krizí ve vztahu k ochraně jejich životů, zdraví, základního živobytí a bezpečnosti. Jedná se především o základní výživu a obživu (tedy dostupnost jídla a pití), přístřeší,

ochranu před nuceným vystěhováním, či vězením nebo znásilněním (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021).

Vyhodnocování těchto potřeb se provádí podle pevně zakotvených sektorů pomoci³, v jejichž rámci jsou definovány standardy pro identifikování potřeb i pro poskytování pomoci (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021), o které pojednává kapitola 2.2. Distribuce humanitární pomoci.

Podle Ministerstva zahraničních věcí České republiky se jedná o sektory, které jsou vypsány níže v tabulce 1. Jednotlivé sektory mají na starost vedoucí organizace. Mezi tyto organizace patří Organizace pro výživu a zemědělství (FAO), Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), Mezinárodní organizace pro migraci (IOM), Rozvojový program OSN (UNDP), Dětský fond organizace spojených národů (UNICEF), Mezinárodní federace společnosti Červeného kříže a Červeného půlměsíce (IFCR), Úřad pro koordinaci humanitárních záležitostí (OCHA), Světový potravinový program (WFP), a Světová zdravotnická organizace (WHO) (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021).

Tabulka 1: Sektory pomoci

NÁZEV SEKTORU
1. Zemědělství
2. Správa táborů pro uprchlíky a vnitřně vysídlené osoby (IDPs)
3. Časná obnova
4. Vzdělávání
5. Nouzové přístřeší
6. Nouzová telekomunikace
7. Zdraví
8. Logistika
9. Výživa
10. Ochrana
11. Voda
12. Sanitace
13. Hygiena

Zdroj: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky (2021)

³ Anglicky se těmito sektorům říká cluster, a proto je tento přístup v angličtině označován jako UN cluster approach.

2.2.2 Distribuce humanitární pomoci

Poskytováním pomoci se snažíme uspokojit jednotlivé humanitární potřeby. Obvykle se tedy zajišťuje pomoc v podobě potravin, vody, sanitace a přístřeší, materiálních potřeb a zdravotní péče. Objevují se ale i případy, kdy je humanitární pomoc poskytována v podobě provizorní školní výuky, psychosociální podpory a ochrany postižených osob (Haniaková et al., 2019).

Distribuce humanitární pomoci je závislá na čase a nákladech (Safeer et al., 2014). Nejprve jsou zdroje pomoci od dodavatelů a dárců poslány do regionálních distribučních center, která jsou často provozována nevládními organizacemi, poté jsou distribuovány do místních skladů. A nakonec jsou tyto zdroje předány příjemcům v místech potřeby tedy například lidem v uprchlickém táboře (Alaswad et al., 2020).

Humanitární pomoc poskytují, jak již bylo zmíněno v definicích v podkapitole 2.1.1 Humanitární pomoc, například mezinárodní a neziskové organizace, vlády, ale i jednotlivci a dobrovolníci. Typicky je zajišťována po dobu, kdy není určitá oblast nebo země schopna samostatně zajistit základní životní potřeby svých obyvatel a bývá distribuována například i během obnovy místních společenství po ozbrojených konfliktech nebo ke zlepšování přípravy na možné budoucí katastrofy. Realizuje ji síť spolupracujících aktérů, mezi které patří státy, neziskové organizace, které jsou financovány z privátních darů, vládních dotací nebo z prostředků specializovaných dárcovských agentur. Mezi tyto aktéry dále spadají i mezinárodní subjekty například Evropská unie (EU) nebo Organizace spojených národů (OSN) (Haniaková et al., 2019). Dle Úřadu OSN pro koordinaci humanitárních otázek (OCHA), která spadá pod Organizaci spojených národů, náleží mezi světové dárcy pomoci tito aktivní účastníci (aktéři): Spojené státy americké (USA), Evropská komise, Německo, Velká Británie a Saudská Arábie (OCHA, 2019).

Všichni aktéři musí dodržovat specifická pravidla a principy dle Deklarace Dobrého humanitárního dárcovství⁴. Těmito principy jsou: 1) neutralita, která zajišťuje nestranný postoj a humanitární pomoc, která nesmí zvýhodňovat žádnou ze stran konfliktu, ať se již jedná o ozbrojený konflikt či jiný spor; 2) lidskost; při které je zvláštní pozornost věnována nejzranitelnějším skupinám obyvatelstva; 3) nestrannost, která je

⁴ Stejně zásady se objevují i v kodexu Mezinárodního červeného kříže, který podepsala a kterým se řídí naprostá většina nevládních organizací.

spojena s neutralitou, ale i s tím, aby nikdo nebyl diskriminován. Posledním principem je 4) dodržování nezávislosti humanitárních cílů na politických, vojenských, hospodářských či jiných cílech (Haniaková et al., 2019).

3. Sýrie a syrská uprchlická krize

3.1 Sýrie

3.1.1 Základní charakteristika Sýrie

Sýrie, plným názvem Syrská arabská republika (arabsky الجمهورية العربية السورية či v latince al-Jumhūrīyah al-‘Arabīyah as-Sūrīyah, anglicky Syrian Arab Republic) je stát v jihozápadní Asii. Hlavním městem je město Damašek. Sousedními státy Syrské arabské republiky jsou následující: Turecko na severu, Irák na východě a jihovýchodě, Jordánsko na jihu, Libanon a Izrael na jihozápadě (Commins, 2021).

Dle odhadů žilo v zemi v roce 2010 přes 21,3 milionů obyvatel (The World Bank Group, 2022). Tento údaj se rapidně snížil během občanské války a s ní spojené uprchlické krize. Velkou část obyvatelstva (asi $\frac{3}{4}$ obyvatelstva) představovali sunnité, tedy muslimové věřící v sunnitský islám. Další větší náboženskou skupinou byli křesťané tvořící zhruba jednu desetinu syrské populace a alavité⁵ (Polk, 2022).

V roce 2020 žilo v tomto státě podle odhadů Světové banky 17,5 milionů obyvatel (The World Bank Group, 2022). Věková struktura obyvatelstva byla v roce 2020 tvořena zhruba z 64,35 % lidmi mezi 15–64 lety. Celkem 30,77 % obyvatelstva v Sýrii bylo mladší 15 let (0–14 let) a přibližně 4,87 % mělo 65 let a více let (Statista, 2022).

⁵ Alavité jsou náboženskou skupinou, která uznává a přebírá myšlenky z islámu, křesťanství nebo také například z judaismu. Přesněji se jedná o muslimskou sektu, která se hlásí k šiitskému islámu (Fingerland, 2011).

Obrázek 1: Mapa Sýrie

Zdroj: CIA Factbook (2022a)

3.1.2 Sýrie během války

Během války, která v Sýrii proběhla a stále probíhá, došlo k velké migraci obyvatelstva ze země.

Dle údajů Člověka v tísní, který v Sýrii poskytuje humanitární pomoc, musel každý druhý člověk uprchnout ze svého domova. Dále je zhruba 50 % základní infrastruktury v zemi z důvodu této války nevyhovující nebo nefungující a více než 11 milionů obyvatel potřebuje humanitární pomoc, která je pro ně životně důležitá. Tato skupina obyvatel odpovídá více než polovině populace. (Člověk v tísní, 2022a). Člověk v tísní také uvádí: „*Miliony lidí, kteří museli opustit své domovy, nemají přístup k základním potravinám, pitné vodě, přístřeší, vzdělání či pracovním příležitostem*“ (Člověk v tísní, 2022a).

3.2 Syrská uprchlická krize

3.2.1 Vysvětlení pojmu uprchlík

Primární a univerzální definice uprchlíka je obsažena v Ženevské úmluvě z roku 1951 (celým názvem „Úmluva o právním postavení uprchlíků“, také pojmenovaná jako Ženevská konvence z roku 1951 a rozšířena protokolem v roce 1967) (OSN, 2015). Definice uprchlíka dle této úmluvy zní: *„Jedná se o osobu, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodu rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých společenských názorů je neschopna přijmout nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti“* (UNHCR, 1951).

Uprchlík má řadu práv. Jedním z těchto práv je například právo nebýt poslán do země původu (anglicky „the principle of non-refoulement, jelikož by zde mohl čelit krutému či ponižujícímu zacházení, mučení nebo být například stíhán a uvězněn jako politický vězeň (United Nations Human Rights, 2022). Dle Úmluvy o právním postavení uprchlíků je toto právo zakotveno ve článku 33 „Zákaz vyhoštění a navrácení (refoulement)“ (OSN, 2015). Dalším jeho právem se zabývá článek 3 „Zákaz diskriminace“, který říká: *„Smluvní státy se zavazují dodržovat ustanovení této úmluvy vůči uprchlíkům bez rozlišování rasy, náboženství nebo země původu“* (OSN, 2015). Každý uprchlík má také různé povinnosti, které musí plnit v zemi, která mu poskytuje azyl. Jedna z těchto povinností uprchlíka je popsána v článku 2 „Všeobecné závazky“: *„Každý uprchlík má povinnost vůči zemi, ve které se nachází, což znamená v zásadě, že se musí podrobit zákonům a nařízením, jakož i předpisům týkajícím se udržování veřejného pořádku této země“* (OSN, 2015).

Pojem uprchlík se někdy zaměňuje za slovo migrant, ale nejsou totožné. Migrant, narozdíl od uprchlíka, ze své země odchází dobrovolně, většinou za lepším životem, jenž může být dán lepším pracovním uplatněním či ohodnocením. V tomto případě se tedy jedná o tzv. dobrovolnou migraci a migrantovi není udělen azyl⁶. Migrant také může ze své země odcházet z důvodů špatné správy země původu, špatné klimatické situace nebo

⁶ Azyl je ochranný status, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s rizikem jejího pronásledování z důvodů přesně vyjmenovaných v mezinárodních i národních právních nástrojích. V České republice jsou tyto důvody udělení azylu specifikovány v zákoně o azylu (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

kvůli nějaké přírodní katastrofě. U uprchlíka se jedná o migraci nucenou či nedobrovolnou a po nějaké určité době po podání žádosti o azyl je mu tento azyl udělen, pokud splňuje dané podmínky. Uprchlík je často nucen opustit svou zemi původu z důvodu ohrožení života zapříččeného například válkou nebo jiným konfliktem (Člověk v tísni, 2022a).

Dle oficiálních stránek ministerstva vnitra České republiky je uprchlíkem osoba, která splňuje definiční znaky uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy⁷. V České republice je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

V kontextu této bakalářské práce se tedy jedná o uprchlíka, který byl nucen opustit svou zemi kvůli občanské válce, která je popsána v kapitole 3.2. 2.

3.2.2 Vznik syrské uprchlické krize a prvních uprchlických táborů pro syrské uprchlíky

Syrská uprchlická krize začala v březnu 2011, kdy více než 5000 uprchlíků uteklo ze Sýrie do Libanonu. Této krizi předcházela dlouholetá nespokojenost občanů Sýrie s vládou (Křížek, 2014) a vznikla jako výsledek občanské války, která v Sýrii probíhá právě od roku 2011 a trvá dodnes (UNHCR, 2016).

Tento vnitřní konflikt začal 15. března 2011 demonstracemi v rámci tzv. arabského jara⁸, které začalo na konci roku 2010 v severní Africe, kde se občanům podařilo svrhnout vlády převážně autokratických režimů a také vznikly výrazné změny v politice těchto zemí. Arabské jaro probíhalo ve většině arabských zemí⁹ a skončilo na přelomu roku 2011/2012 (Křížek, 2014). Kniha „Arabské jaro – příčiny, průběh, důsledky“ popisuje arabské jaro jako: *„období určitého probuzení, úsilí za obnovení důstojnosti, nalézání nové odvahy, o dobu neodbytných, byť bohužel často ztracených nadějí“* (Křížek, 2014).

⁷ Ženevská úmluva je úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, publikovaná pod č. 208/1993 Sb. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2022).

⁸ Arabské jaro je dle knihy „Arabské jaro – příčiny, průběh, důsledky“ z roku 2014, označováno jako unikátní, velmi specifické a těžko ve svém rozsahu opakovatelné vzepětí, které se navíc ve své největší intenzitě do značné míry časově krylo se skutečným astronomickým jarem.

⁹ V zemích, ve kterých je většina obyvatelstva arabské národnosti.

Demonstrace a protesty, kterých se lidé zúčastnili, se postupně rozšířily do většiny částí Sýrie a vygradovaly až do občanské války, jelikož byly násilně umlčeny státními bezpečnostními složkami (Netrval, 2015). Postupem času se do této války zapojily i aktéři žijící mimo Sýrii, včetně velkých států například Ruska a USA či teroristických skupin jako je Islámský stát (Křížek, 2014).

První tábory pro uprchlíky byly vytvořeny v Turecku v květnu 2011. Jordánsko se stalo útočištěm syrských utečenců před válkou v červenci 2011 (UNHCR, 2016).

V dubnu 2012 se otevřel uprchlický tábor Domiz v Iráku a v červenci 2012 se otevřel uprchlický tábor Zaatari v Jordánsku (UNHCR, 2016).

Podle odhadů se k prosinci 2012 staly sousední země Sýrie útočištěm asi 500 000 uprchlíků. V tomto roce byl také zahájen první regionální plán reakce (anglicky Regional Response Plan; RRP) pro syrské uprchlíky v Turecku, Libanonu, Jordánsku, Iráku a Egyptě (UNHCR, 2016).

4. Jordánsko a uprchlický tábor Zaatari

4.1 Jordánsko

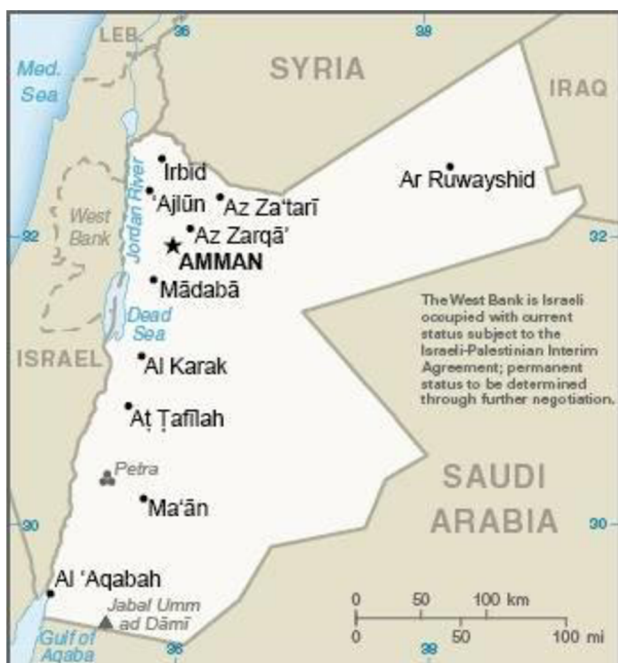
4.1.1 Základní charakteristika Jordánska

Jordánsko, celým názvem Jordánské hášimovské království (arabsky الأردن nebo v latince Al-'Urdunn, anglicky Hashemite Kingdom of Jordan) leží na severu Arabského poloostrova, v západní Asii. Lidé prchají do tohoto státu ze Sýrie, která se nachází na severu a je jednou ze sousedních zemí Jordánska. Dalšími státy, se kterými Jordánsko sousedí jsou Irák, Saudská Arábie a Palestinská autonomní území. Území celého státu zabírá plochu přibližně 92 300 km² (Jordanian e-Government, 2022).

Jordánské hášimovské království je muslimskou zemí. Až 98 % populace tvoří Arabové. Úředním jazykem je proto právě arabština. Prvním cizím jazykem je angličtina. Oficiálním náboženstvím je Islám. V malé míře se zde vyskytují i jiná náboženství, například pravoslavné křesťanství (Jordanian e-Government, 2022).

V roce 2021 žilo v Jordánsku 10,27 milionů obyvatel (The World Bank, 2022).

Obrázek 2: Mapa Jordánska

Zdroj: CIA Factbook (2022b)

4.1.2 Přístup jordánské vlády ke konfliktu a krizi

Jordánská vláda se k uprchlické krizi a syrské válce postavila čelem a vyjádřila podporu Syřanům. Dokonce přivítala uprchlíky i na úkor fungování Jordánska po ekonomické stránce. Dále také spolu s UNHCR a dalšími organizacemi postavila v Jordánsku uprchlické tábory pro uprchlíky a tyto tábory také spolu s různými organizacemi podporuje.

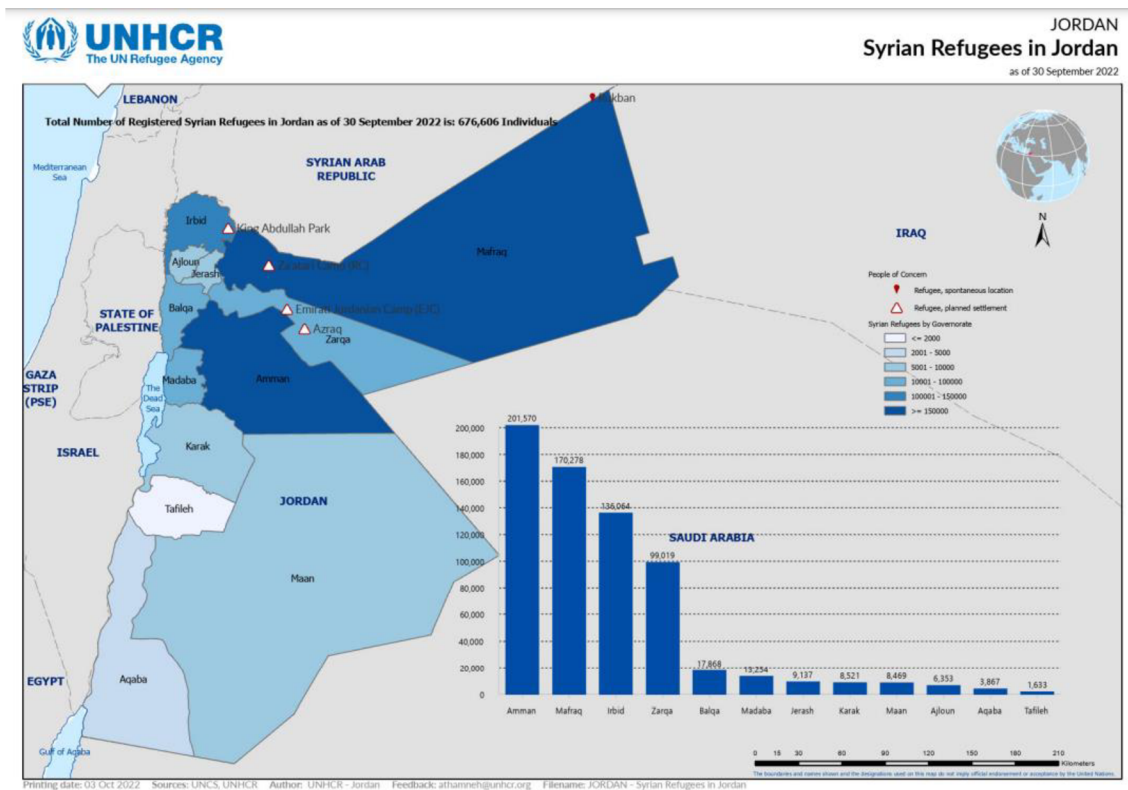
Dle Migration Policy Centre a European University Institute byla „*jordánská vláda často chválena za svou politiku otevřených hranic a humanitární postoj vůči syrským uprchlíkům*“ (Achilli, 2015, 3).

V únoru 2015 se u UNHCR v Jordánsku zaregistrovalo přes 622 000 Syřanů. Tento velký příliv uprchlíků, který se během pár let různě měnil, měl vážný dopad na již skromné jordánské národní zdroje (Achilli, 2015). Postižen byl i jordánský mezinárodní obchod, jelikož ztratil jeden z přístupových bodů regionálního obchodu přes Sýrii. Dále byla tato krize důvodem zvýšení požadavků na školy, hygienu, bydlení, jídlo, vodu a energii. Největší požadavky byly ohledně bydlení, jelikož se ukázalo, že příchod Syřanů měl negativní dopad právě na tuto oblast. Tento údaj šel dobře vypočítat v cenách nájmu, které se ztrojnásobily anebo dokonce zečtyřnásobily v pohraničních zónách a dalších oblastech s vysokou koncentrací uprchlíků mimo uprchlické tábory, jelikož většina syrských uprchlíků, žije mimo uprchlické tábory (Achilli, 2015).

Kladný přístup jordánské vlády byl opačný od přístupu mnoha občanů Jordánska, kteří původně také vítali uprchlíky, ale po zvýšení cen ubytování uprchlíky přestali podporovat (Achilli, 2015). Svůj postoj k uprchlíkům však vláda dle organizace ACAPS po pár letech změnila: „*Navzdory počáteční politice otevřených dveří vůči syrským uprchlíkům přijala jordánská vláda stále přísnější politiku vůči Syřanům v zemi i na hranicích. Jak krize pokračuje, obavy o bezpečnost, zhoršující se napětí mezi hostitelskou komunitou uprchlíků a problémy s financováním se postupně staly ústředními body utváření politické dynamiky kolem syrské uprchlické krize v Jordánsku*“ (ACAPS, 2016,1). Podobné tvrzení uvádí také kniha Syrian War: „*V roce 2014 Jordánsko podniklo aktivní kroky k omezení přílivu uprchlíků do Jordánska a v červnu 2016 se Jordánsko fakticky uzavřelo dalším uprchlíkům, takže desítky tisíc Syřanů uvízly v Sýrii*“ (Moodrick-Even Khen, et al., 2020, 205).

Ke konfliktu se jordánská vláda přímo nevyjádřila, ale vzhledem k opatřením i podpoře uprchlíků, které uskutečnila, se dá předpokládat, že s konfliktem nesouhlasí. V potaz může být bráno, že uzavření hranic pro uprchlíky v roce 2016 bylo zapříčiněno také strachem z Islámského státu (ISIS), z radikální islámské teroristické organizace, která v Sýrii postupně rostla na síle (Moodrick-Even Khen, et al., 2020).

Obrázek 3: Aktuální rozdělení syrských uprchlíků v Jordánsku

Zdroj: UNHCR (2022)

Dnes kvůli tomuto konfliktu žije v Jordánsku asi 676 606 registrovaných syrských uprchlíků. Většina z nich bydlí v oblastech Amman a Mafrq (Reliefweb, 2022).

4.2 Uprchlíky tábor Zaatari

Téměř 80 % uprchlíků zaregistrovaných v Jordánsku žije ve městech – zbytek uprchlíků žije v uprchlických táborech, z toho většina bydlí v táboře Zaatari nebo v táboře Azraq (Karasaran, 2022). V Jordánsku existují 4 uprchlické tábory pro utečence ze Sýrie. Tyto tábory jsou vyznačeny na obrázku č. 3 a právě tábor Zaatari je z nich ten největší (Reliefweb, 2022d)

Tábor Zaatari se nachází v severozápadním Jordánsku, blízko syrských hranic (UNHCR, 2022c). Dle údajů UNHCR se tábor nachází v oblasti nazývané Mafrqa Governorate (Operational data portal, 2015) a původně měl poskytovat přístřeší pro asi 60 000 uprchlíků, ale vzhledem k situaci se tyto plány v průběhu let měnily a tábor se neustále zvětšoval. Dnes se tábor rozkládá zhruba na 5,5 km² a je rozdělen na 12 částí (oblastí¹⁰) (Al Jazeera Staff, 2022).

Obrázek 4: Mapa tábora Zaatari z roku 2021

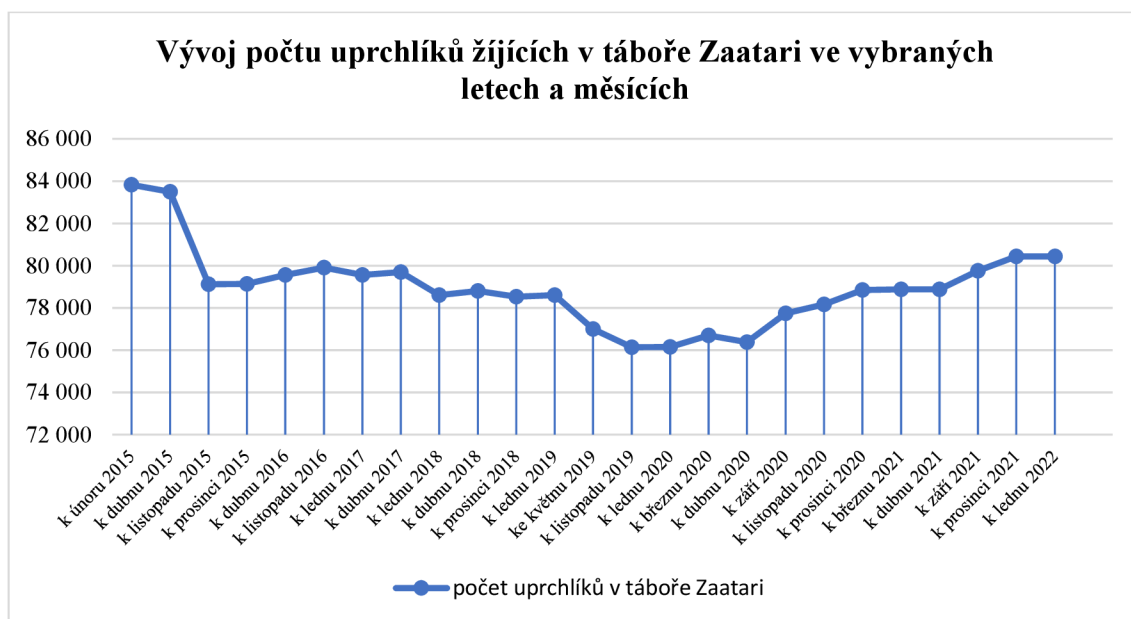

Zdroj: Zaatari Camp – RefuGIS Team (2021).

V táboře Zaatari žije dnes téměř 80 000 syrských uprchlíků (UNHCR, 2021). Tento počet se během let neustále měnil, jelikož někteří obyvatelé se navrátili do Sýrie, či pokračovali dál v cestě na jiné místo. Důležitými milníky v rámci této bakalářské práce jsou měsíce březen 2020 a září 2020, jelikož 2. března 2020 byl objeven první případ COVID-19 v Jordánsku a 13. září 2020 byl zaznamenán první případ COVID-19 přímo v táboře Zaatari.

¹⁰ Anglicky se těmto oblastem říká districts.

Graf 1: Počet uprchlíků žijících v táboře Zaatari ve vybraných měsících od roku 2015 do roku 2022 (včetně ledna 2022)

Zdroj: Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování.

V rámci této bakalářské práce je důležité zmínit i historii vzniku tábora. Uprchlíkový tábor Zaatari byl postaven v Jordánsku za účelem poskytnutí provizorního ukrytí či přístřeší pro lidi prchající ze sousední Sýrie, kde probíhá občanská válka, jak již bylo zmíněno v podkapitolách 3.1.2. a 3.2.2., postavila ho jordánská vláda a UNHCR spolu s UNICEF, WFP, Jordan Hashemite Charity Organisation, Jordan Health Aid Society a dalšími partnery (UNHCR, 2012).

Tábor byl založen 29. července 2012 (UNHCR, 2015). V červenci 2012 byl také otevřen (UNHCR, 2016). Zpočátku fungoval jako provizorní uprchlický tábor, ale o čtyři roky později se přeměnil na tábor, který připomínal město se zhruba 79 000 obyvateli. Toto neformální město začalo postupně zahrnovat kromě rezidenční části i obchody, služby a administrativní budovy (UNITAR, 2016). Dnes jsou zde i supermarkety a cestovní kancelář (UNITAR, 2022).

Stavba tábora trvala pouhých 9 dní a ze začátku fungování tábora měli uprchlíci život v táboře docela složitý, ať již po psychické stránce, kdy byli ve velkém stresu vzniklém útekem ze své země původu, tak i po stránce samotného fungování v táboře, jelikož v něm zpočátku byly velké problémy s elektřinou, která slouží pro osvětlení či možnost si nabít mobilní telefon. Ten byl jediným prostředkem, jak mohli uprchlíci komunikovat s rodinou, která zůstala v Sýrii (UNHCR, 2015).

5. Informace ohledně poskytovaných služeb v uprchlickém táboře Zaatari

V následujících dvou částech této kapitoly budou popsány základní informace ohledně poskytování služeb a popis čtyř vybraných organizací působících v táboře Zaatari. V dalších kapitolách budou popsány informace o poskytování služeb jednotlivými organizacemi a Jordánskem před a během pandemie Covid-19 uprchlíkům v táboře Zaatari.

5.1 Základní informace ohledně poskytování služeb a popis jednotlivých organizací

5.1.1 Základní informace

V uprchlických táborech jsou poskytovány různé služby uprchlíkům v rámci humanitární pomoci. Mezi základní služby pro uprchlíky patří poskytování jídla, pití, přístřeší a dalších věcí nutných pro lidské přežití, hygiena a uspokojení základních lidských potřeb. Kromě toho se v mnoha uprchlických táborech poskytuje utečencům také zdravotní péče či vzdělávání.

Od doby, kdy byl tábor založen až dodnes, se organizace nabízející pomoc uprchlíkům neustále měnily. Některé v průběhu let svou činnost v táboře ukončily a odešly a jiné nové organizace zase přicházely. Dnes v táboře působí celkem 44 organizací a partnerů. Hlavní organizací působící v táboře Zaatari je organizace UNHCR neboli Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.

Další partneři a organizace jsou zařazeny do těchto 5 skupin: vládní partneři (11), mezinárodní vládní organizace (1), agentury OSN (8), mezinárodní nevládní organizace (19) a národní nevládní organizace (4) (UNHCR, 2022b). Seznam těchto organizací je v tabulce, která je vložena do příloh jako příloha 1.

5.1.2 Popis vybraných organizací působících v táboře Zaatari

Níže vybrané organizace byly vybrány dle prozkoumaných materiálů UNHCR, kdy dle mého názoru měly tyto organizace v táboře Zaatari největší vliv na rozvoj tábora a také byli hlavními poskytovateli služeb v jednotlivých sektorech.

První vybranou organizací je organizace UNHCR. Tato celosvětová organizace se snaží „...zachraňovat životy, chránit práva a budovat lepší budoucnost pro uprchlíky, nuceně vysídlené komunity a osoby bez státní příslušnosti“ (UNHCR, 2023a). Svou pomoc poskytuje od roku 1950 (UNHCR, 2023b).

Druhou organizací je UNICEF. UNICEF neboli Dětský fond Organizace spojených národů je neziskovou organizací, založenou v roce 1946, jejímž cílem je pomáhat každému dítěti či dospívajícímu v oblastech vzdělávání, zdraví a výživy, hygieny a tak dále. Kromě toho UNICEF také podporuje prevenci a léčbu HIV u matek a dětí a též je největším světovým poskytovatelem vakcín a působí ve více než 190 zemích a oblastech (UNICEF, 2023).

Třetí z vybraných organizací je WFP. WFP neboli Světový potravinový program je také organizací OSN a poskytuje pomoc ve více než 120 zemích a oblastech. Tuto pomoc se snaží nabízet od svého založení v roce 1963. Dle WFP: „Světový potravinový program je největší světová humanitární organizace zachraňující životy v nouzových situacích a využívající potravinovou pomoc k vybudování cesty k míru, stabilitě a prosperitě pro lidi, kteří se vzpamatovávají z konfliktů, katastrof a dopadů změny klimatu“ (WFP, 2023).

Poslední organizací, která byla vybrána z mnoha organizací poskytující služby a pomoc v táboře Zaatari je organizace ILO. ILO neboli Mezinárodní organizace práce je též organizací OSN založená v roce 1919. Tato organizace usiluje o prosazování lepších pracovních a životních podmínek pro všechny ženy i muže a také v rámci toho o vybudování pracovních standardů (United Nations, 2023).

5.2 Poskytování služeb jednotlivými organizacemi a Jordánskem před a během pandemie COVID-19 uprchlíkům v táboře Zaatari¹¹

5.2.1 Základní služby

Mezi základní služby, které organizace v táboře Zaatari poskytovaly a poskytují uprchlíkům, patří poskytování jídla, pití a přístřeší pro obyvatele tábora (Operational data portal 2015a). Dále zde patří i příkrývky, kuchyňské potřeby, matrace, plastová prostěradla, kanystry a kbelíky vždy podle potřeby nově příchozích v táboře a také dle individuálního posouzení (Reliefweb, 2018c).

Na začátku roku 2015 žilo v táboře Zaatari 83 822 uprchlíků. Těmto uprchlíkům bylo denně poskytováno v průměru 32,5 litrů vody na osobu a 2100 kalorií za den na osobu. Organizace působící v táboře, dávaly Syřanům doplňkové jídlo a každé rodině i přístřeší v podobě 24 000 karavanů. Kromě toho se snažily poskytovat obyvatelům tábora také co nejlepší možnou lékařskou pomoc a vzdělávání a každý rok dohromady utratily 1900 USD¹² jako výdaj na jednoho uprchlíka (Operational data portal, 2015a).

Uprchlíci též dostávali každý měsíc 24 JD¹³ prostřednictvím debetních karet, které mohli využívat k nákupu jídla ve dvou supermarketech WFP uvnitř tábora, které jsou provozovány společnostmi Safewax a Tazweed, přičemž se denně distribuovalo 19,6 metrických tun chleba¹⁴, což v přepočtu na kilogramy odpovídá 19 600 kg chleba (Operational data portal, 2015a).

Během roku 2015 se přísun vody na osobu později navýšil z 32,5 litrů na 35 litrů. Na druhou stranu se snížil z 24 JD na 20 JD příspěvek, který uprchlíkům přicházel každý měsíc k nákupu potravin. Rovněž se snížilo denní zásobování chleba na přibližně 17,8 metrických tun (Operational data portal, 2015b) a naopak se navýšily výdaje na jednoho uprchlíky ročně na více než 2000 USD (Operational data portal, 2015g) a v zimě tyto výdaje byly navýšeny ještě o prostředky na zazimování (Operational data portal, 2015g).

¹¹ Čerpání z materiálů UNHCR od roku 2015 až do konce roku 2021 / začátku roku 2022

¹² Ke dni 30.11.2022 - 1 USD odpovídal 23,434 Kč.

¹³ Ke dni 30.11.2022 - 1 JOD odpovídal 33,341 Kč.

¹⁴ Jedna metrická tuna je 1000 kg.

V roce 2016 bylo v rámci základních nepotravinových služeb (NFI¹⁵) poskytován 24 000 montovaných karavanů k bydlení (Operational data portal, 2016a) a nově byl organizací WFP zaveden systém EyePay¹⁶ pro skenování oční duhovky (Reliefweb, 2018a).

Též bylo zjištěno, že v roce 2017 nebyla provedena v táboře Zaatari žádná změna v provozu či poskytování základních služeb. Změna proběhla až v roce 2018, kdy byly nově uprchlíkům k dispozici dětské pleny pro děti do dvou let a hygienické vložky pro ženy a dívky od 12 do 50 let. V tomto období také uprchlíci bydleli již ve více než 24 000 upravených přístřešcích s vlastní latrínou a kuchyní. Dokonce byly některé přístřešky speciálně upraveny a přizpůsobeny potřebám osob se zdravotním postižením (Reliefweb, 2018c) či některé přístřešky v podobě karavanů byly opraveny organizací NCR ve spolupráci s UNHCR, jelikož byly již nevyhovující (Operational data portal, 2018f).

Od roku 2018 také existovaly čtyři kuchyně, které poskytovaly zdravou školní stravu dětem, které chodily do oficiálních škol (Reliefweb, 2018a). V témže roce se dále snížil příspěvek na 23 JOD (nebo také 32 USD), který dostávala každá osoba na měsíc na pokrytí svých potravinových potřeb ve dvou supermarketech WFP nebo v jedné ze čtyř prodejnách chleba (Reliefweb, 2018a).

Vzhledem k povětrnostním podmínkám panujícím každou zimu byl zaveden plán zazimování probíhající v období od listopadu 2018 do února 2019. Plán měl zmírnit právě dopady povětrnostních podmínek v zimním období a zahrnoval mnoho sektorů, předně se jednalo o odvětví vody, hygieny, zdravotnictví, přístřeší, základních potřeb i sektorů zabývajících se silnicemi a infrastrukturou. Projekt byl konstruován tak, že uprchlíci dostali ve třech kolech peněžní pomoc na topný plyn, ve dvou kolech peněžní pomoc na plyn na vaření a také hotovost na silikonové trubice. Spolu s peněžní pomocí byly rodinám k dispozici nejméně dvě plastové folie k přípravě přístřeší na zimu a k zabránění úniku dešťové vody (Operational data portal, 2018f).

¹⁵ NFI celým názvem Non-Food Items, česky nepotravinové položky jsou věci pro přežití uprchlíků, kteří se ocitnou z jakýkoliv důvodů mimo svou zemi a potřebují humanitární pomoc. Tyto věci zahrnují vše kromě jídla. Nejčastěji se jedná o stany či igelitové plachty, příkrývky a karimatky na spaní nebo vařiče, hrnce či zdravotní a hygienické potřeby pod které patří například mýdla, vložky, moskytiéry a tak dále (UNHCR - Emergency Handbook, 2022).

¹⁶ Tento systém vznikl, aby se nemusely používat karty při nákupu a fungoval na biometrických registračních údajích UNHCR, také pomáhal zvýšit efektivitu potravinové pomoci a též usnadňoval a zabezpečoval nakupování uprchlíků (Reliefweb, 2018a).

V roce 2019 bylo nově zavedeno, že každá domácnost s dítětem do 2 let, které potřebovalo dětské pleny získala 20,25 jordánských dinárů na dítě. Tyto peníze měly pokrýt právě dodávku plen a dalších potřeb na 3 měsíce (Operational data portal, 2019a).

Během roku 2019 byl nastolen i nový způsob poskytování hygienických vložek pro dívky a ženy od 12 do 50 let. Ženy dostávaly místo hygienických vložek 3,5 jordánských dinárů, které měly pokrýt nákup hygienických vložek na 3 měsíce (Operational data portal, 2019e). Kromě toho byly osobám s vážným zdravotním stavem nebo osobám se zdravotním postižením k dispozici pleny, které dodávala organizace UNHCR (UNHCR, 2022b). V témže roce také poskytovala organizace NRC své služby s podporou UNHCR a realizovala opravu 600 karavanů sloužících jako přístřešky (Reliefweb, 2019b) a ke konci roku 2019 byl opět připraven projekt zazimování na zimní období od listopadu 2019 do února 2020 (Operational data portal, 2019f).

O rok později, tedy v roce 2020, těsně předtím, než vypukla pandemie Covid-19 žilo v táboře Zaataru 2039 osob se zdravotním postižením pro které byla zřízena tzv. „the Age and Disability Task Force,“ zkráceně ADTF s cílem obstarat to, aby se osoby se zdravotním postižením i starší osoby byly zařazeny do každé fáze u všech humanitárních zúčastněných stran (anglicky „humanitarian stakeholders“). Navíc v roce 2020 zde ADTF zařazovala například i nediskriminaci, účast a vedení lidí s postižením i služby, které zahrnovaly školení pro komunitu a zaměstnance či spolupráci a koordinaci mezi členy ADTF a dalšími oblastmi (Reliefweb, 2020a).

Kromě toho bylo v tomto roce dokončeno i mnoho projektů díky nimž se také otevřelo hodně nových center. Mezi nejvýznamnější nově vybudovaná centra patřila například mýdlová laboratoř v Ruweishidu, která vyškolila 20 žen (Reliefweb, 2020a).

Později bylo navíc v roce 2020 v rámci reakce a prevence na pandemii Covid-19 podporováno organizací WFP zásobování potravin do nemocnic (Operational data portal 2020e). Organizace UNHCR se snažila i během vypuknutí pandemie nadále zlepšovat infrastrukturu a poskytovat pomoc, která se týkala přístřeší. Uprchlíkům bylo k dispozici více než 26 00 přístřešků ve kterých byla postavena latrina i kuchyň. Dokonce byly některé přístřešky speciálně upraveny dle potřeb a funkčnosti osobám se zdravotním postižením. Navíc se neustále opravovaly nejvíce poškozené karavany v rámci projektu „Opravy přístřeší 2020.“

Kromě přístřešků se v okresech 1 a 2 stavěla základní vrstva silnic za účelem minimalizování problémů, které způsobilo počasí během zimy či déšť (Operational data portal, 2020f).

Během Covid-19 byla rodinám, které se ocitly v karanténě, poskytována podpora na dálku. Také fungovala nepřetržitá horká linka, která se snažila pomáhat akutním problémům v oblasti ochrany dětí. Též byly každý den po celou dobu pandemie i po ní sdíleny v aplikaci WhatsApp, kterou provozovala organizace UNICEF. Tyto zprávy se týkaly i ochrany dětí a obsahovaly i tipy a nápady pro rodiče a rodiny. Kromě toho také poskytovaly informace o linkách pomoci pro ochranu či například psychosociální podporu (Operational data portal, 2020e). Během pandemie Covid-19 byly též stále vybírání lidí, kterým byly opravovány přístřešky k bydlení (Reliefweb, 2022a). V roce 2021 bylo dalším 1430 domácnostem opraveno bydlení (Reliefweb, 2021g) a na začátku roku 2022 bylo dohromady opraveno 2007 přístřešků (Reliefweb, 2022a). Mimo to bylo v tomto roce i přestože byl stále rozšířen ve větší míře COVID-19 vybudováno několik m² silnic, aby se zlepšila dostupnost mezi okresy 3 a 4 i do těchto okresů (UNHCR, 2022b).

Dle výše zmíněných informací je očividné, že Covid-19 měl vliv na vývoj a zvýšení poskytování psychické péče a pomoci rodinám postiženými tímto onemocněním, které se museli podrobit izolaci. Také je zřejmé, že se jednotlivé organizace snažily uprchlíkům co nejvíce pomoci i v tomto sektoru, i přestože vypukla pandemie Covid-19. Mimo to, lze předpokládat, že Covid-19 měl jen malý či žádný vliv na zpomalení vývoje a rozvoje nebo provozu v táborech během pandemie. Naopak i přes tuto pandemii bylo dokončeno mnoho projektů, jak již bylo zmíněno i výše.

5.2.2 Zdravotní péče

Zdravotní péče pro uprchlíky byla hlavně mířena na poskytování pomoci a péče při přenosných onemocněních, které zahrnují například průjem a infekce dýchacích cest ale také nepřenositelných nemocí, včetně hypertenze, cukrovky a rakoviny. V rámci této pomoci byla zahrnuta i péče pro raněné uprchlíky po válce či běžné očkování dětí. Zdravotní péči poskytovaly nemocnice či zdravotní střediska a porodnice. V těchto zařízeních působilo kromě zdravotního personálu i 120 komunitních zdravotnických dobrovolníků i z řad uprchlíků žijících v táborech (Operational data portal, 2015a).

Kromě toho se humanitární partneři snažili udržet kvalitní primární zdravotnické služby skrz integraci výkaznictví zdravotnického informačního systému (HIS), začlenění obvyklých operačních postupů v případech sexuálního a genderového násilí, zřízení výboru pro kontrolu kvality zdravotní péče a s tím spojené hodnocení a monitorování a v neposlední řadě také přechodem na jednotný systém elektronických záznamů E-Health pro péči o pacienty či přijetí strategie zdravotní výchovy (Operational data portal, 2017a).

Od února 2020 byl odstartován nástup změn v poskytování zdravotní péče v rámci prevence a reakce na onemocnění Covid-19. Jednou ze změn bylo zahrnutí uprchlíků žijících v tábore Zaatari do národního plánu Covid-19 Jordánského ministerstva zdravotnictví (Reliefweb, 2020a). Tento plán byl přeložen do arabštiny a sdílen se všemi zainteresovanými stranami, včetně zdravotnických zařízení v táboře Zaatari (Reliefweb, 2020b). 2. března 2020 byl v Jordánsku zaznamenán první případ, kdy byl člověk infikován virem způsobující onemocnění Covid-19 (Samrah, 2020).

Mezi hlavní aktivity v boji proti onemocnění patřilo předávání zpráv o rizicích a informacích, jak se může komunita zapojit v boji proti koronaviru včetně poučení o nemoci a propagace hygieny. Dále bylo také proškolen zdravotnický personál a některých organizací v oblasti prevence a kontroly infekcí. Kromě toho byl také vytvořen pohotovostní plán tábora, který byl určen pro pacienty s lehkým i těžkým průběhem onemocnění. V případě lehkého průběhu byly pacientům podávány pouze léky a jiné spotřební zdravotnické materiály (Reliefweb, 2020b). Také byly vypracovány standardní operační postupy, které byly sdíleny se všemi aktéry (Reliefweb, 2020b).

Dále bylo zřízeno organizací SRAD ve spolupráci se zdravotnickým partnerem na bráně tábora skenování tělesné teploty, které mělo identifikovat možné nakažené koronavirem (Reliefweb, 2020b) a dezinfekce vozidel (Reliefweb, 2020e). Také byly zavedeny systémy sledování a monitorování infekcí horních cest dýchacích (URTI¹⁷) a onemocnění podobných chřipce (ILI¹⁸). V rámci toho bylo například provedeno několik náhodných rychlotestů i testů PCR na uprchlících i zaměstnancích z tábora.

¹⁷ Anglické označení pro infekce horních cest dýchacích; celým názvem Upper Respiratory Tract Infection.

¹⁸ Celým anglickým názvem Influenza Like Illnesses.

Též byla vytvořena týmem RefuGIS interaktivní mapa, která měla identifikovat ohrožené skupiny obyvatel, tedy osoby s chronickým onemocněním a starší osoby i simulační mapa tábora Zaatari při epidemii Covid-19 (Operational data portal, 2020b).

Další prevencí proti Covid-19 bylo nošení osobních ochranných pomůcek¹⁹, pod které patřily roušky či obličejové štíty. Tyto pomůcky byly distribuovány ve všech zdravotnických klinikách a mezi všechny dobrovolníky, kteří zde pracovali byla dodávána dezinfekce (Reliefweb, 2020e). Do nemocnic byly dováženy i potraviny, které jim obstarávala organizace WFP. Další organizací, která pomáhala byla například UNICEF, která pomáhala v nemocnicích při poskytování služeb v oblasti hygieny (Reliefweb, 2020e). Uprchlíkům byly poskytovány položky základní pomoci na dvou různých místech, aby se snížila tlačenice a předešlo se možnému šíření viru mezi uprchlíky a také byli uprchlíci náhodně testováni na Covid-19 (Reliefweb, 2020e).

Od června 2020 fungoval také tranzitní prostor²⁰ pro 150 lidí uvnitř tábora, který měl sloužit pro uprchlíky, kteří se do tábora mohli vrátit poté, co byli například z humanitárních nebo právních důvodů mimo tábor (Reliefweb 2020d).

Od roku 2021 bylo zahájeno očkování proti Covid-19, které probíhalo na 2 místech v táboře Zaatari. Uprchlíci sebe a své děti mohli přihlásit na očkování přes aplikaci CIMA, která byla vytvořena v anglickém a arabském jazyce. Kromě toho bylo denně vyráběno 120 roušek k ochraně proti tomuto onemocnění (Reliefweb, 2021b).

Kromě těchto změn a opatření bylo zjištěno, že mělo onemocnění Covid-19 podíl na vývoji psychických onemocnění, především deprese a úzkostných poruch, dále pak sociálního odcizení a dalších problémů uprchlíků v táboře Zaatari (El-Khatib, 2020). Změny v počtu nemocnic a dalších zařízení jsou obsaženy v Příloze 2: Poskytování zdravotní péče v letech 2015 až 2022.

¹⁹ Anglicky se osobní ochranné pomůcky označují jako „Personal Protective Equipment“, zkráceně PPEs.

²⁰ Ten byl postupem času zvětšen a na podzim téhož roku měl kapacitu 280 osob (Reliefweb, 2020f).

5.2.3 Vzdělávání

Tabulka 2: Informace o změnách v oficiálním vzdělávání od roku 2015 do ledna 2022

Rok + období	Počet škol	Počet dětí v jedné z oficiálních škol + odhad z kolik dětí školního věku žijících v táboře Zaatari
2015 (začátek roku 2015)	3	18 000 z 30 000
2015 (jaro)	3	15 500 z 28 000
2015 (podzim)	5	15 500
2015 (prosinec)	9	18 041
2016	9	18 401
2017 (začátek roku 2017)	11	20 771 z 28 569
2017 (jaro)	29	21 587
2017 (srpen)	29	22 000
2018 (červenec)	31	21 400 z 24 594
2018 (říjen)	32	19 500
2018 (konec roku 2018)	32	18 493 z 24 594
2019 (květen)	32	18 338 z 25 402
2020 (začátek roku 2020)	32	19 243
2020 (květen)	32	19 243 z 25 402
2020 (podzim)	32	19 243 z 25 402
2021 (únor)	32	19 243
2021 (červenec)	32	21 375

Zdroj: Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování.

Na začátku roku 2015 fungovaly v táboře Zaatari oficiálně tři školy ve dvousměnném provozu a počet těchto škol se neustále měnil. Při dvousměnném provozu měly dívky výuku dopoledne a chlapci odpoledne. Do těchto škol bylo na začátku roku 2015 zapsáno 18 000 dětí z odhadovaných 30 000 dětí školního věku²¹. Pro děti byli k dispozici dále i speciální prostory, které poskytovaly neformální a nápravně vzdělávání, rekreační (volnočasové) a psychosociální podpůrné aktivity a několik hřišť (Operational data portal, 2015a). Tyto prostory či centra (střediska) se dle prostudovaných materiálů od roku 2017 nazývala „Makani“ a byla poskytována organizací UNICEF (Operational data portal, 2017b). Kromě toho provozovala organizace UNICEF také program předškolního vzdělávání, který byl také připojen k „Makani“ (Operational data portal, 2018f) a dle dostupných informací byly na začátku roku 2020 vytvořeny i mateřské školy (Operational data portal, 2020a).

²¹ Děti školního věku se myslí děti či osoby od 5 do 17 let.

Starší děti měli také přístup k odborné přípravě nebo k certifikovanému vzdělávání na sekundární či terciární úrovni (Operational data portal, 2017a) a dle prostudovaných materiálů měli vybraní uprchlíci od roku 2018 dokonce přístup i ke studiu na jedné z jordánských univerzit díky stipendiu DAFI (Operational data portal, 2018a).

Žáci a studenti měli v oficiálních školách také možnost se zdravě stravovat ve čtyřech kuchyních ve kterých byly zaměstnány ženy žijící v uprchlickém táboře Zaatari v rámci programu „Cash for Work“, který má za cíl zlepšit povědomí o zdraví a výživě a zároveň posílit zdravé stravovací návyky mezi uprchlíky prostřednictvím poskytovaných informací o výživě (Reliefweb, 2018c).

Ke konci roku 2018 bylo nově podporováno i vzdělávání studentů se zdravotním postižením. Tito žáci se vzdělávali prostřednictvím 10 zdrojových místnosti a individuální studijní podpory i zrakových a sluchových pomůcek (Operational data portal, 2018f).

V listopadu 2019 byla v táboře vytvořena inovační laboratoř, která byla otevřena o pár měsíců později. Tato laboratoř byla zřízena organizací UNHCR ve spolupráci s mezinárodními a národními institucemi a spolu s ní existoval i vzdělávací projekt se stejným názvem, tedy „Innovation Lab“, který ve spolupráci s „Jubilee Center for Excellence in Education“ pořádal první mistrovství tábora Zaatari v robotice. Tato soutěž byla zahájena v říjnu 2019 a v rámci ní byla vyškoleni několik vysokoškolských studentů, kteří se po vyškolení stali trenéry robotiky. Tito trenéři následně připravili děti k soutěžení v robotice na úrovni tábora (Operational data portal, 2019f).

V rámci vzdělávání bylo také v roce 2019 zahájeno mnoho vzdělávacích kurzů pro dospívající a dospělé, které probíhali v tzv. vzdělávacích centrech. Tyto kurzy byly zaměřené například na marketing, různé druhy robotiky, kódování a 3D tisk. Hlavním cílem těchto kurzů byl rozvoj dovedností a také posílení postavení dospívajících ve společnosti (Operational data portal, 2019f).

Na začátku roku 2020 existovaly i vzdělávací programy „Catch-up“ pro děti od 9 do 12 let a „Drop out“ pro dívky od 13 do 20 let a mladé chlapce od 13 do 18 let. Tyto programy byly podporovány jordánským ministerstvem školství (Operational data portal, 2020a).

Od března 2020 byly v rámci prevence a reakce na onemocnění Covid-19 uzavřeny všechny školy a výuka dětí probíhala dálkově či online. Online výuka byla především pro studenty terciárního vzdělávání a dálková výuka, která probíhala skrz televizní vysílání, byla určena pro žáky základních a středních škol. Aby výuka probíhala bez komplikací, sladil se vzdělávací výukový program v televizi a také byl zásluhou UNHCR navýšen počet hodin, kdy putovala elektrická energie do domácností (Reliefweb, 2020b). V polovině léta 2020 byly organizací UNICEF také digitalizovány všechny služby „Makani“, včetně služeb na podporu vzdělávání, ochrany dětí v komunitě, předškolního rozvoje i například budování dovedností. Díky tomu, že byly tyto činnosti zavedeny dálkově, mohla nadále pokračovat komunikace mezi zaměstnanci, rodiči, příjemci či motivačními dobrovolníky. Kromě toho se začal připravovat plán pro bezpečný návrat studentů do škol, který zahrnoval například sociální distancování studentů (Reliefweb, 2020e). Spolu s tím koordinoval například dopravu či používání ochranných pomůcek a také poskytoval 10 GB dat měsíčně každé rodině s dětmi školního věku či výukové rodinné hry (Operational data portal, 2020e). Organizace UNICEF i během vypuknutí pandemie Covid-19 nadále spolupracovala s ministerstvem školství. Dohromady se snažily o navýšení kvality vzdělávání skrz školení učitelů a zapojení asistentů pedagoga z řad syrských občanů. Navíc dodávala i školní pomůcky a podílela se na výstavbě i údržbě vzdělávacích budov. Dále bylo i přes Covid-19 otevřeno 83 tříd KG2²², které v tu dobu využívalo 1915 dětí (Reliefweb, 2020e).

V roce 2021 a 2022 stále fungovala všechna opatření v rámci prevence proti Covid-19.

5.2.4 Pitná voda a kanalizace

Organizace vybudovaly v táboře Zaatari tři vrty, které v jednotlivých letech a období viz Přílohy Tabulka 5 poskytovaly vodu pro uprchlíky. Voda byla na začátku roku 2015 rozvážena prostřednictvím sítě nákladních aut, která vodu rozvážela v rámci čtvrtí (okrsků) a ulic tábora. Této době se také vyvíjel potrubní systém zásobování vodou na úrovni domácností. S vodou je spojená i kanalizace, se kterou byl v domácnostech uprchlíků problém, jelikož byla voda v kanalizaci šedá až černá. Tento problém se snažili vyřešit aktéři působící v táboře Zaatari, a proto vybudovali pro obyvatele tábora čistírnu

²² KG2 je speciální systém vzdělávání dětí z mateřských školek, který vznikl po vzoru americké výuky a zaměřuje se například na poslech a sociální dovednosti dětí, ústní řeč, anglický jazyk a tak dále. Do těchto mateřských školek chodí děti ve věku 5 až 6 let (ACA, 2015).

odpadních vod, která shromažďovala a pracovala s odpadem z vozového parku kanalizačních vozů. Dále se v tomto období zavedl prozatímní systém nakládání s odpadními vodami do doby, než se mohlo předejít na potrubní kanalizační systém (Operational data portal, 2015a).

V roce 2016 byla nově vybudována čistírna odpadních vod, která čistila 80 % odpadních vod vzniklých v táboře Zaatari. Tyto odpadní vody byly zachycovány a odváženy flotilou kanalizačních vozů a tyto vozy nasbíraly každodenně 938 m³ kalu. Kromě toho bylo v tu dobu také nashromážděno 750 m³ tuhého odpadu, který byl převezen do externích zařízení na zpracování odpadu (Operational data portal, 2016a). Na podzim 2016 bylo nově nasbíráno až 2 100 m³ kalu (Operational data portal, 2016c).

Dále bylo zjištěno, že dle dokumentů UNHCR měla vybudovaná čistírna vod na začátku roku 2017 kapacitu 3600 m³/den (Operational data portal, 2017a).

V letech 2017 a 2018 nebyla uvedena žádná změna, která by se týkala dodávky vody či čištění a odběru odpadních vod kromě navýšení denní kapacity třech vrtů, dle tabulky v Příloze 3, Tato skutečnost se ale změnila na začátku roku 2019, kdy byl vybudován a pomalu uváděn do provozu potrubní rozvod vody, který měl zajistit dodávání vody do každé domácnosti v Zaatari. Kromě toho byla vybudována také potrubní kanalizační síť, která měla spojit sběrný systém odpadních vod s čistírnou těchto odpadních vod (Operational data portal, 2019a).

O rok později byla vodovodní síť po sedmi letech dokončena a dodávala k začátku roku denně v průměru 35 l vody denně na osobu přímo do každé domácnosti a tyto domácnosti následně propojovala s čistírnou odpadních vod. Voda, která prošla čistírnou poté putovala do místních zemědělských podniků, ve kterých se opět využívala k zemědělství (Operational data portal, 2020a). Kromě toho bylo v rámci opatření proti Covid-19 navýšeno organizací UNICEF množství dodávané vody uprchlíkům z 35 l na 45 l až na 50 l denně, aby se podpořilo zdraví a čistota během zákazu vycházení (Reliefweb, 2020b). K tomu se UNICEF a další organizace a partneři snažili předávat informace o zdraví a hygieně mezi uprchlíky. Dbali na správné umytí rukou a také realizovali kampaň zaměřenou právě na mytí rukou a hygienu, aby se zamezilo šíření viru způsobujícího Covid-19. V souvislosti s touto kampaní došlo v létě i k dalšímu navýšení dodávky vody až na 55 litrů na osobu každý den (Reliefweb, 2020e). Dokonce byly na konci podzimu 2020 ohrožené děti uprchlíků a jejich rodiny obdarovány pravidelnou

distribucí prostředků WASH, které jim umožňovali udržovat do nejvyšší hygienické a sanitační standardy a tím snížit riziko nákazy Covid-19 (Operational data portal, 2020e).

Na začátku roku 2021 byla dále navýšena denní dodávka vody na 60 l na osobu za den (Reliefweb, 2021a). V témže období vzniklo komunitní fórum WASH neboli „The Community Engagement and Volunteering Structure“ (Reliefweb, 2021e). Kromě toho bylo v březnu 2020 poskytnuto po celém táboře celkem 144 774 kusů mýdla, 15 163 čistících souprav, a organizací UNICEF také 1 041 čistících souprav, 1647 hygienických sad a 430 dezinfekcí na ruce (Reliefweb, 2021e). V období od června do prosince 2021 bylo následně rozdáno až 561 538 mýdel, 5 753 úklidových souprav, 9 277 hygienických souprav a 957 dezinfekcí na ruce. Zvlášť se také distribuovalo do tranzitních míst a míst pro izolované rodiny, v rámci prevence proti Covid-19, 27 úklidových sad, 70 hygienických sad, 69 dezinfekcí na ruce a 538 mýdel (UNHCR, 2022b). Navíc bylo v rámci šetření vody forem WASH nainstalováno 61 systémů tzv. „Gray water systems“ ve vybraných přístřešcích v táboře Zaatari k šetření a znovu využívání vody (UNHCR, 2022b). Od léta 2021 byly navíc organizací UNICEF nově informace o Covid-19 a WASH poskytovány prostřednictvím různých sociálních sítí (Reliefweb, 2021e).

Na začátku roku 2022 stále probíhala všechna opatření v rámci prevence proti Covid-19 a také v tomto období neproběhla žádná nová změna.

5.2.5 Elektrická energie

Kromě výše zmíněných nezbytných služeb poskytovaly organizace v roce 2015 utečencům i elektřinu, která byla rozšířena po celém táboře a pokrývala tedy všech 12 čtvrtí, a to i s minimálními náklady. V témže roce bylo naplánováno, že dodávka elektrické energie bude postupně přeorientována na obnovitelné zdroje. Rovněž se aktéři pomoci snažili zajistit dobré internetové připojení pro obyvatele tábora, které je důležité pro rozšíření vysokoškolského vzdělávání a k využití dalších webových služeb (Operational data portal, 2015a).

Elektřina pokrývala všech 12 čtvrtí s minimálními náklady, ale také měla časové omezení poskytování služeb, a to od 7 hodiny večer do 5 ráno v zájmu řízení provozních nákladů. Spolu s tím docházelo také k nárustu využívání obnovitelných zdrojů energie ze solárních luceren (svítilen) (Operational data portal, 2015c). Tato skutečnost se změnila na podzim v témže roce, kdy elektrická energie byla do domácností dodávána během dne

stále kromě časového rozpětí od 7 hodiny večer do 2 hodin ráno (Operational data portal, 2015d) a také v zimním období, kdy byla uprchlíkům k dispozici 11 hodin denně (Operational data portal, 2015h).

V roce 2016 neproběhla v dodávce elektrické energie do domácností téměř žádná změna, vyjma měsíce října, kdy se snížila denní dodávka elektřiny do domácností z 11 hodin na 9 hodin (Operational data portal, 2016c). Změna, která byla mnohem větší, proběhla až o rok později, tedy v roce 2017. V tomto období byl nově otevřen solární fotovoltaický závod o výkonu 12,9 megawattů. Tento závod byl postaven za účelem zvýšení dodávky elektrické energie rodinám uprchlíků na 14 hodin denně (Operational data portal, 2018b). Díky tomuto zvýšení přístupu k elektrické energie mělo být uprchlíkům umožněno pracovat více hodin na domácích úkolech a také se měla zlepšit bezpečnost a zabezpečení rodin. Dále zásluhou této výstavby mělo být ušetřeno v průměru přibližně 5 milionů eur ročně na účtech za elektřinu. Při tomto ušetření peněz by dle plánu měly nevyužité peníze putovat ke zlepšení a rozšíření dalších důležitých služeb pro obyvatele tábora (Operational data portal, 2018b).

Na konci léta 2018 měla již zmíněná solární elektrárna umožnit uprchlíkům přístup k elektrické energie po dobu 12 hodin, pokrývala všechny přístřešky v Zaatari a využívala 40 100 solárních panelů s životností 25 let (Reliefweb, 2018b). Kromě toho bylo v tomto roce vyškoleny 150 mužů z tábora jako elektrikářů. Ti to muži byly vyškoleni ve školicím středisku Národní energetické společnosti²³ za účelem zajistit a posílit postavení komunity. Tito elektrikáři se následně měli starat o připojování domácností k distribuční síti, zajištění bezpečného a spolehlivého připojení a také opravit poruchy, které nastaly v domácnostech na území Zaatari (Reliefweb, 2018c).

Na začátku roku 2019 bylo organizací JICA vyškoleny dalších 144 uprchlíků jako elektrikářů (Operational data portal, 2019a). Kromě toho byla ke konci léta zavedena LED světla, která měla nízkou spotřebu a byla ekologičtější než původních 2 300 sodíkových pouličních světel, které nahradila (Reliefweb, 2019c). Také byl zaveden nový projekt „výměny spotřebitelských kabelů“, který měl zlepšit elektrické připojení v přístřešcích tábora. Do tohoto plánu byla zahrnuta i instalace dalších 500 závěsných sloupů podle potřeb tábora Zaatari (Operational data portal, 2019e).

²³ Anglicky se toto středisko nazývá „National Electric Power Company training center“, zkráceně NEPCO-ETC.

V roce 2020 byl zahájen projekt „reziduálních proudových chráničů“ (zkráceně RCBO) s dodavatelem Smart Line. Díky tomuto projektu bylo na začátku roku nainstalováno 12 687 proudových chráničů RCBO a v polovině léta byl projekt dokončen s tím, že bylo nainstalováno 14 000 proudových chráničů. Kromě toho bylo na začátku roku i zahájena modernizace uzemňovacího systému (Reliefweb, 2020a). Dále v rámci prevence proti Covid-19 byly uzavřeny školy, jak již bylo zmíněno v podkapitole Vzdělávání a výuka probíhala online či dálkově. Kvůli výuce z domova byl navýšen přístup k elektrické energii na 13 hodin denně z původních 11 hodin. Spolu s tímto opatřením bylo také nově na pojeno na elektřinu 10 054 přístřešků z původních 10 052 (Reliefweb, 2020b). V roce 2021 neproběhlo dle dostupných materiálů nic nového v rámci poskytování elektřiny v souvislosti s onemocněním Covid-19.

Na začátku roku 2022 se UNHCR snažilo najít co nejspravedlivější a nejudržitelnější řešení, jak zlepšit zásobování tábora elektřinou při pandemii i po ní a přišlo s nápadem, že nainstaluje inteligentní měřiče v transformátorech. Tyto měřiče měly následně lépe kontrolovat spotřebu elektrické energie. Kromě toho začala organizace UNHCR pracovat na instalaci samostatné sítě na tržiště, která měla následně snížit tlak na síť, která dodává elektřinu do přístřešků a také zajistit větší kontrolu spotřeby energie na tržišti (UNHCR, 2022b).

5.2.6 Ekonomika a pracovní možnosti

Na podzim 2015 existovalo v táboře Zaatari přibližně 3000 pracovních příležitostí poskytovaných prostřednictvím krátkodobých aktivit typu „Cash for Work“, které zajišťovaly komunitní nevládní organizace spolu s obchodem se spotřebním zbožím pro domácnosti (Operational data portal, 2015e).

O rok později, tedy v roce 2016, vznikl v táboře neformální trh. Tento trh zahrnoval odhadem 250 obchodů a podniků provozovaných uprchlíky. Kromě toho bylo uprchlíkům poskytováno přibližně 6500 pracovních příležitostí v rámci krátkodobého systému „Cash for Work“ (Operational data portal, 2016c).

V roce 2017 neproběhla žádná změna v sektoru ekonomiky a pracovních příležitostí. Tato skutečnost se změnila v roce 2018, v době, kdy se nově přidala k poskytování služeb i Mezinárodní organizace práce (ILO). S touto organizací byl

spojen i v té době nově postavený Úřad práce v Zaatari²⁴. Tento úřad byl založen ve spolupráci, s již zmíněnou ILO a Ministerstvem práce. Díky Úřadu práce byly uprchlíkům zprostředkovávány služby týkající se zaměstnanosti. Úřad poskytoval také vydávání pracovních povolení pro obyvatele tábora, které usnadnily mobilitu uprchlíků z tábora či do tábora. Dále též vycházel vstříc ženám a mužům při hledání práce či inzeroval volná pracovní místa a možnosti školení pro lidi žijící v Zaatari prostřednictvím pracovních veletrhů, výstav a dalších prostředků (Operational data portal, 2018d).

Kromě toho měly ženy v roce 2018 v rámci programu „Cash for Work“ možnost pracovat v jedné ze čtyř zdravých kuchyní pro žáky a studenty oficiálního vzdělávání (Reliefweb,2018c) či všichni uprchlíci mohli mít své podnikání ve všech odvětvích, a to i v těch, které nebyly do té doby pro nejordánské obyvatele možné (Operational data portal, 2020a). Nově byly ke konci roku 2018 v provozu dvě střediska pro dívky a ženy ve věku od 12 do 60 let, které v tu dobu tvořily téměř 30 % obyvatel tábora Zaatari. Tato střediska se nazývala „Oasis“ a provozovala je organizace UN Women za účelem budování odolnosti a posílení postavení žen v táboře. K tomu mělo dojít v rámci mnoha pracovních příležitostí pro ženy. Dívky prostřednictvím těchto center získávaly možnosti k obživě, informace k prevenci před násilím, vzdělávání a povědomí o ochraně, vzdělávání či příležitosti k vedení a občanské angažovanosti žen (Operational data portal, 2018f).

V roce 2019 bylo organizací JICA vyškoleny celkem 144 uprchlíků jako elektrikářů (Operational data portal, 2019a). Od března 2019 byl také nově ženám a dívkám k dispozici tzv. „Made in Zaatari Bazar“, který se zaměřoval na školení v oblasti výroby parfémů, mýdel a šperků za účelem zvýšit u žen jejich dovednosti a soběstačnost (Operational data portal, 2019c). Kromě toho bylo Úřadem práce na začátku roku 2019 poskytnuto 11 845 pracovních povolení²⁵ (Operational data portal, 2019a) a ke konci roku 2019 bylo na Úřadě práce evidováno 13 220 aktivních pracovních povolení (Operational data portal, 2019f).

²⁴ Anglicky se tento úřad označuje jako „Zaatari Office of Employment“ (Operational data portal, 2018d).

²⁵ Toto povolení mělo a využívalo 86 % mužů a 14 % žen k lednu 2019. Tito pracující obyvatelé tábora žili v Zaatari a tvořili 37 % populace v produktivním věku od 18 do 60 let (Operational data portal, 2019a).

O rok později 2020 i přes skutečnost, že se objevil první případ nakaženého onemocnění Covid-19 v Jordánu, si uprchlíci nadále zařizovali pracovní povolení a ke konci března 2020 mělo pracovní povolení celkem 13 773 osob. Navíc se v rámci prevence proti Covid-19 ženský výbor a inovační týmy rozhodly ve spolupráci se Sheffieldskou univerzitou a partnerem Blumont, působícím v táboře, projednávat plány a prototypy výroby osobních ochranných prostředků pro lidi z tábora (Reliefweb, 2020b). V červenci 2020 byl navíc otevřen tzv. „Dům roušek“, anglicky „the Mask House“, který vznikl zásluhou UNHCR ve spolupráci se společností Blumont a mohl vyrobit až 1000 roušek každý den. K tomu UNHCR též pracovalo na propojení tohoto projektu s domácím podnikáním, při které by si uprchlíci u tábora vydělali na živobytí (Reliefweb, 2020e). V srpnu 2020 bylo dokonce těchto roušek vyrobeno denně celkem 1200, tedy o 200 kusů více než byli původně naplánováno (Operational data portal, 2020c). Kromě toho byly na podzim 2020 v rámci prevence proti Covid-19 použity recyklované materiály k návrhu dalších osobních ochranných pomůcek (roušek a obličejových štítů) a také byl vyroben robot bez rukou, který dávkoval dezinfekci (Operational data portal, 2020e). K roku 2021 bylo až 14 446 aktivních pracovních povolení (Reliefweb, 2021h).

Během Covid-19 neproběhla v poskytování pomoci v rámci pracovních příležitosti od organizací žádná změna, kromě již výše zmíněných, pouze byl na pár měsíců uzavřen Úřad práce. Tento Úřad práce byl znovuotevřen v červenci 2021 (Reliefweb, 2021h).

6. Diskuze

V předešlé kapitole byly popsány změny v táboře Zaatari v jednotlivých letech od roku 2015 do začátku roku 2022. Důraz byl kladen na zodpovězení výzkumných otázek této bakalářské práce. V této části budou informace ještě více analyzovány a také zde budou shrnuty odpovědi na výzkumné otázky.

Výzkum měl odpovědět na tyto otázky:

1. Jaké služby jsou organizacemi poskytovány uprchlíkům v táboře Zaatari?
2. Poskytovalo UNHCR a ostatní organizace působící v táboře Zaatari služby týkající se prevence a reakce na onemocnění Covid-19?
3. Došlo k vývoji či změně provozu v táboře Zaatari během pandemie Covid-19?

První výzkumnou otázkou bylo: „Jaké služby jsou organizacemi poskytovány uprchlíkům v táboře?“

V táboře funguje většina služeb stejně jako je tomu i mimo tábor Zaatari, v celém Jordánsku. Během let se poskytování níže zmíněných služeb organizacemi rozvíjelo, měnilo a rozšířilo. Uprchlíci dostávají od organizací hlavně základní služby. Pod těmito službami si můžeme představit poskytování jídla, pití, přístřeší, příkrývek, kuchyňských potřeb, matrací, kanystrů a kbelíků či finanční prostředky, které slouží hlavně k nákupu hygienických potřeb pro ženy. Kromě těchto základních služeb je obyvatelům tábora k dispozici i zdravotní péče, kterou poskytují nemocnice či zdravotní střediska.

Další důležitou službou, která je uprchlíkům v táboře Zaatari také k dispozici je vzdělávání. Vzdělání je předáváno přímo v budovách škol pro všechny děti školního věku. Dále existují i mateřské školy, které předškolní děti připravují právě na nástup do škol. Kromě tohoto oficiálního vzdělávání funguje v táboře i neformální vzdělávání či v rámci navýšení vzdělanosti mezi obyvateli tábora dostávají někteří žáci i o odbornou přípravu k dalšímu studiu či psychosociální podporu. Psychosociální podporu také dostávají všichni noví uprchlíci podle potřeby. Během Covid-19 byla psychologická pomoc dokonce poskytována všem uprchlíkům z tábora.

Mimo tyto služby je v táboře k dispozici i elektrická energie, která slouží také k uspokojování základních potřeb, například v rámci přístřeší, osvětlení či k uskladnění potravin. Kromě toho je elektrická energie využívána i k poskytnutí internetového

připojení nebo v rámci pandemie byla využívána k dálkové výuce přes televizní vysílání a online výuce.

Poslední služba, kterou poskytuje vybudovaný Úřad práce v Zaatari ve spolupráci s organizacemi a partnery, je možnost práce. Pracovní možnosti v táboře jsou různorodé. Uprchlíci po vyškolení mohou například pracovat jako elektrikáři nebo kuchaři ve školní jídelně. Mimo to mohou také vyrábět různé výrobky jako jsou mýdla, parfémy a šperky, které mohou následně prodávat na tržnici v táboře nebo i mimo tábor prostřednictvím online prodeje. Během Covid-19 lidé dokonce našli obživu i ve výrobě ochranných pomůcek proti přenosu viru způsobujícího onemocnění Covid-19.

Druhou výzkumnou otázkou bylo: „Poskytovalo UNHCR a ostatní organizace působící v táboře Zaatari služby týkající se prevence a reakce na onemocnění Covid-19“?

Ano, poskytovalo. Nejvíce služeb v rámci prevence a reakce na onemocnění Covid-19 bylo poskytnuto v sektoru zdravotnictví, což se dalo i předpokládat. S tímto sektorem byly následně propojeny i další služby.

Již od února 2020, kdy propukla pandemie Covid-19 ve světě, přijalo celé Jordánsko včetně uprchlických táborů různá opatření proti nakažení touto nemocí. Uprchlíkům byli předávány informace o hygienických opatření a onemocnění Covid-19. V rámci reakce a prevence zásoboval potravinami všechny nemocnice a kliniky v táboře Světový potravinový program (WFP) a například UNHCR se snažila nadále zlepšovat infrastrukturu a opravovat či upravovat přístřešky uprchlíků podle jejich potřeb.

Po prvním zaznamenaném případě člověka infikovaného virem způsobujícím onemocnění Covid-19 vytvořilo Jordánské ministerstvo zdravotnictví koordinační plán Covid-19. Mimo to zavedlo také sociální distancování na 1,5 metru a zakázalo například cestování z Jordánska a do Jordánska.

Během pandemie byla rodinám, které se dostaly do karantény, poskytována podpora na dálku například skrz nepřetržitou horkou linku, která sloužila k psychosociální podpoře. Kromě ní fungovala například i aplikace WhatsApp přes kterou byly denně sdíleny zprávy, tipy a nápady pro rodiče a děti uprchlíků. Digitalizací prošly i všechny služby Makani a kromě těchto všech komunikačních prostředků byly informace o nemoci, hygieně, rizicích a možnosti, jak se zapojit v boji proti tomuto onemocnění předávány i osobně.

Dalšími službami, které byly vytvořeny speciálně k identifikaci nakažených touto nemocí, bylo snímání teploty u brány tábora, náhodné testování PCR testy nebo rychlotesty uprchlíků a zaměstnanců a později i účelné a povinné testování PCR testy nebo rychlotesty. Postupem času se k těmto službám přidalo dále i dezinfikování vozidel a domácností, poskytování osobních ochranných pomůcek (roušky, štíty) či dodávání hygienických prostředků (mýdla, čistící prostředky, dezinfekce na ruce). Tyto prostředky byly předávány na 2 různých místech, aby se zmenšila tlačenice a předešlo se tak možnému šíření viru mezi uprchlíky.

Kromě těchto služeb byla také vytvořena simulační mapa tábora epidemii a interaktivní mapa identifikující ohrožené skupiny obyvatel, především tedy postižené nějakou nemocí a staré osoby.

V rámci poskytování zdravotní péče proběhlo několik školení lékařů a zdravotních sester v rámci prevence proti Covid-19 a uprchlíci měli také k dispozici spotřební zdravotnické materiály a léky pro lehké případy onemocnění.

Mimo tyto služby, i přes vypuknutí pandemie, nebyly přerušeny ani další služby. Například poskytování vzdělávání bylo distribuováno žákům a studentům skrz dálkovou či online výuku. Dálková výuka probíhala přes televizní vysílání.

Pro potencionálně nakažené či opravdu infikované uprchlíky byl připraven tranzitní prostor pro 150 lidí či karanténní místnost s 50 lůžky.

Za účelem lepší prevence a hygieny byl také vytvořen speciální robot bez rukou, který sám dávkoval dezinfekci pro uprchlíky a dále došlo například k navýšení dodávané vody do domácností během zákazu vycházení. Tato voda byla poskytována z vrtu a také dovážena.

K lepší prevenci vznikla také očkovací centra postavená v různých místech tábora, očkovací aplikace, která poskytovala i informace o očkovacím kalendáři a kampaň zaměřená na mytí rukou a hygienu.

Třetí výzkumnou otázkou bylo: „Došlo k vývoji či změně provozu v táboře Zaatari během pandemie Covid-19?“

Na třetí výzkumnou otázku lze také odpovědět kladně, tedy, že proběhl vývoj či změna v provozu v táboře. Hlavní změny se týkaly poskytování zdravotní péče, prevence proti onemocnění a školství, které úzce souviselo právě se zdravotní péčí. Se školním

systemem během pandemie bylo spojeno dále poskytování elektrické energie, na kterém byl provoz škol závislý.

Lze předpokládat, že Covid-19 měl, ale jen malý či žádný vliv na zpomalení vývoje a rozvoje nebo provozu tábora během pandemie. Během pandemie bylo dokončeno mnoho projektů. Jedním z projektů bylo například vybudování několik m² silnic ke zlepšení dostupnosti mezi okresy. Během roku 2020 bylo také dostavěno mnoho center, například mýdlová laboratoř nebo kariérní centrum.

Jak již bylo zmíněno výše během pandemie byla období, kdy byl zaveden zákaz vycházení. Provoz byl změněn i u škol, které musely během pandemie předávat vzdělávání žákům a studentům dálkově či online. Kvůli tomuto opatření byl navýšen počet hodin, kdy putovala elektrická energie do domácností. Změny v provozu během pandemie se netýkaly ani zdravotnictví (kliniky, nemocnice), supermarketů ani dalších podniků a služeb. Výjimkou byl pouze na malou chvíli Úřad práce, který byl uzavřen a znovuotevřen v červenci 2021.

Dá se předpokládat, že zásluhou pandemie se zrychlil vývoj poskytování služeb v táboře. Kromě toho z výzkumu vyplývá také, že pandemie neměla vliv na kvalitu poskytovaných služeb.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala životem uprchlíků v uprchlickém táboře Zaatari v Jordánsku před a během Covid-19 a byla rozdělena do dvou hlavních oddílů, a sice části teoretické a části analytické.

První, teoretická část definuje humanitární pomoc, proč je důležitá, komu je určena a jak se distribuuje. Dále je zde definován problém syrské uprchlické krize, co mu předcházelo a co zapříčinil. Spolu se syrskou uprchlickou krizí je popsána základní charakteristika Sýrie, Jordánska a uprchlického tábora Zaatari. Tyto jednotlivé části se vzájemně prolínají a slouží k seznámení se s tématem a k ucelené návaznosti na část analytickou.

Druhá analytická část představuje několik organizací, které působí a poskytují péči v táboře Zaatari. Dále je zde popsáno poskytování péče a pomoci organizacemi od roku 2015 do ledna 2022, tedy před a během pandemie Covid-19. Humanitární pomoc a péče byla poskytována ve všech sektorech. Konkrétně se jednalo o služby základní, zdravotní péči, vzdělávání, distribuci pitné vody a kanalizaci, ekonomiku a pracovní příležitosti a elektrickou energii. V jednotlivých sektorech poskytování služeb byl kladen důraz na období od prvního případu onemocnění Covid-19 v Jordánsku, tedy od března 2020.

Pro výzkum byla vybrána data organizací působících v táboře Zaatari, a to především od organizace UNHCR od ledna 2015 do ledna 2022, bylo zjištěno, že Covid-19 měl jen malý vliv na provoz tábora a jeho vývoj. Proběhlo málo změn v provozu tábora, nejvýznamnějšími změnami bylo navýšení elektrické energie v souvislosti s online a dálkovou výukou škol, které během pandemie musely být zavřené. Výuka dětí probíhala pouze přes internet a televizní vysílání.

Další částí výzkumu bylo i zodpovězení otázky, zda UNHCR a ostatní organizace poskytovaly služby týkající se prevence a reakce na onemocnění Covid-19 v táboře Zaatari. V rámci výzkumu bylo zjištěno, že bylo pro uprchlíky k dispozici několik služeb týkajících se prevence a reakce na onemocnění Covid-19. Nejvíce služeb bylo poskytnuto v sektoru zdravotnictví a s tímto sektorem byly následně propojeny i další služby. Uprchlíkům byla například navýšena dodávka vody v rámci prevence a hygieny. Informace o prevenci a hygieně dostávali osobně nebo přes zprávy v aplikaci

WhatsApp či na horké lince. Další informace jim poskytovalo i centrum Makani, které všechny své služby během pandemie zdigitalizovalo. A digitalizace se netýkala pouze předávání informací o prevenci, onemocnění nebo hygieně, ale také vzdělávání. Školy během pandemie musely být uzavřeny a výuka se tak přesunula do online či dálkové podoby. Online studium probíhalo přes internetové připojení a dálkové vzdělávání se týkalo dětí a probíhalo přes televizní vysílání.

V této práci byly zodpovězeny všechny stanovené výzkumné otázky a z výzkumu vyplývá, že provoz tábora nebyl negativně ovlivněn pandemií Covid-19 a také, že se tábor Zaatari, ve správě UNHCR a dalších organizací, na pandemii Covid-19 dobře připravil.

Seznam použité literatury a zdrojů

ACA (American Creativity Academy). *Kirdengarten*. ACA, 2015 [cit. 2023-04-4].

Dostupné z: <https://aca.edu.kw/Academics/Kindergarten>

ACAPS (Assessment Capacities Project). *Jordan – Syrian refugees: political and financial dynamics*. ACAPS Thematic Report, 2016 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/160824_acaps_thematic_report_jordan_syrian_refugees_political_and_financial_dynamics.pdf

Achilli L. *Syrian Refugees in Jordan: a Reality Check*. Migration Policy Centre and European University Institute, 2015. ISBN 978-92-9084-236-1. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/34904/MPC_2015-02_PB.pdf

Alaswad S., Salman S. *Humanitarian Aid and Relief Distribution (HARD) Game*. ERIC [online]. Zayed University, 2020, 30 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1269642.pdf>

Al Jazeera Staff. *Mapping the largest Syrian refugee camp in the world*. [online]. Qatar: Al Jazeera Media Network, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2022/7/28/mapping-the-largest-syrian-refugee-camp-in-the-world>

Altare C. et al., COVID-19 epidemiology and changes in health service utilization in Azraq and Zaatari refugee camps in Jordan: A retrospective cohort study, 2022. [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1003993>

Belica M. *Vzpomínky na Sýrii: od arabského socialismu k Islámskému státu*. Praha: Epoque, 2021. ISBN 978-80-278-0015-5.

CIA Factbook. *Syria – Details* [online]. USA: CIA, 2022a [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/syria/map>

CIA Factbook. *Jordan – Details* [online]. USA: CIA, 2022b [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/jordan/map>

Commins D. D. *Syria*. Britannica, 2021 [cit. 2022-05-2]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Syria>

Člověk v tísní, 2022a. *Sýrie*. Praha: Člověk v tísní, 2022 [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/syrie>

Člověk v tísní, 2022b. *CO ZNAMENAJÍ TERMÍNY EKONOMICKÝ MIGRANT, CIZINEC A UPRCHLÍK?* [online]. Člověk v tísní, 2022 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ekonomicky-migrant-nelegalni-uprchlik-cizinec-4588gp>

El-Khatib, Z. et al. *Mental health support in Jordan for the general population and for the refugees in the Zaatari camp during the period of COVID – 19 lockdown*. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 12 (5), 511, 2020.

Evropská unie. *Evropský konsensus o humanitární pomoci*. Evropská unie, 2008 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:42008X0130\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:42008X0130(01)&from=EN)

Fingerland J. *Kdo jsou Alávité, kteří vládou Sýrii?* Český rozhlas [online]. 2011 [cit. 2022-08-23]. Dostupné z: <https://temata.rozhlas.cz/kdo-jsou-alavite-kteri-vladnou-syrii-7997625>

Francis, A. *Jordan's refugee crisis*. [online]. Carnegie - Endowment for international peace. 2015 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: https://carnegieendowment.org/files/CP_247_Francis_Jordan_final.pdf

Haniaková T., Nnaji K. a zástupci sekretariátu a členských organizací FoRS. *Humanitární pomoc EU a ČR: Nové výzvy a doporučení*. Praha: FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci, 2019 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2020/04/Brief-humanitarni-brezen-finalni-1.pdf>

Humanitarian Coalition. *HUMANITARIAN NEEDS*. [online]. Ottawa, 2021 [cit. 2022-12-23]. Dostupné z: <https://www.humanitariancoalition.ca/humanitarian-needs>

Karasapan, Omer. *Syrian refugees in Jordan: A decade and counting*. [online]. Washington, D. C.: The Brookings Institution, 2022 [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2022/01/27/syrian-refugees-in-jordan-a-decade-and-counting/>

Khader, Y.S. et al. *Scaling the Children Immunization App (CIMA) to Support Child Refugees and Parents in the Time of the COVID-19 Pandemic: A Social Capital Approach to Scale a Smartphone Application in Zaatari Camp, Jordan*. Journal of

Epidemiology and Global Health 12, 2022 [cit.2023-03-26]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s44197-021-00029-x>

Křížek D., Tarant Z. et al. *Arabské jaro – příčiny, průběh, důsledky: II. díl Sýrie a Arabský poloostrov*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978-80-261-0441-4.

Ministerstvo vnitra České republiky, 2021. *Humanitární pomoc*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/humanitarni-pomoc.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky, 2022. *Slovníček pojmů*. [online]. Ministerstvo vnitra České republiky: Odbor azylové a migrační politiky, 2022 [cit. 2022-08-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Základní přehled humanitární pomoci*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html

Ministerstvo zdravotnictví České republiky. *V České republice jsou první tři potvrzené případy nákazy koronavirem*. [online]. Ministerstvo zdravotnictví České republiky, 2020. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>

Moodrick-Even Khen H., Boms N. et al. *The Syrian War: Between Justice and Political Reality*. Cambridge: Cambridge University Press, 2020. ISBN 978-1-108-48780-1.

OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs). *Appeals and response plans 2019*. OCHA - Financial Tracking Service. 2019 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://fts.unocha.org/appeals/overview/2019>

Netrval D. *Občanská válka v Sýrii*. [online]. Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), 2015. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Syrie-Minisimulace.pdf>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp February 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/45767>

OSN (Organizace spojených národů). *Úmluva o právním postavení uprchlíků*. OSN, 2015. Dostupné také z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>

Polk, W.R. *Syria* [online]. Britannica, 2022 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Syria/The-winds#ref29950>

RefuGis Team. *Covid-19 virus pandemic in Jordan* [online]. RefuGis Team, 2022 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://experience.arcgis.com/experience/bcc1b144442447279462aad7d4aefda5/page/Covid-19-virus-pandemic-in-Jordan-Story-Map/>

Reliefweb. *Syrian refugees in Jordan (as of 30 September 2022)*. [online]. UNHCR, 2022d [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/map/jordan/syrian-refugees-jordan-30-september-2022>

Reliefweb. *UNHCR Syria Core relief items factsheet – October 2022* [online]. UNHCR, 2022 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-syria-core-relief-items-factsheet-october-2022>

Safeer M., Anbuudayasankar S.P. et al. *Analyzing Transportation and Distribution in Emergency Humanitarian Logistics*. Science Direct [online]. Elsevier, 2014 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877705814035395>

Samrah S. M., Al-Mistarehi A. W. et al. *COVID-19 outbreak in Jordan: Epidemiological features, clinical characteristics, and laboratory findings*. [online]. Annals of Medicine and Surgery – Volume 57, 2020. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2049080120302016>

Statista. *Syria: Age structure from 2010 to 2020* [online]. Statista, 2022 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/326601/age-structure-in-syria/>

Taylor, D. B. *A Timeline of the Coronavirus Pandemic*. [online]. The New York Times, 2021. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/article/coronavirus-timeline.html>

The World Bank. *Jordan*. [online]. NW Washington, DC: The World Bank Group, 2022 [cit. 2022-12-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/JO>

- The World Bank Group. *Population, total – Syrian Arab Republic*. The World Bank – data. 2022. [cit. 2022-05-2]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SY>
- UNHCR. The Refugee Convention, 1951. [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf>
- UNHCR, 2012. *Jordan opens new camp for Syrian refugees amid funding gaps*. [online]. UNHCR: The UN Refugee Agency, 2012 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/news/makingdifference/2012/7/5016861c9/jordan-opens-new-camp-syrian-refugees-amid-funding-gaps.html>
- UNHCR, 2015. *Jordan's Zaatari refugee camp turns 3, challenges for the future of the thousands living there* [online]. UNHCR: The UN Refugee Agency, 2015 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2015/7/55b89a1a9/jordans-zaatari-refugee-camp-turns-3-challenges-future-thousands-living.html>
- UNHCR, 2016. *3RP Regional Refugee Resilience Plan 2017 - 2018 in response to the Syria Crisis*, 2016-12-12, [cit. 2022-04-05]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/partners/donors/589497237/2017-2018-regional-refugee-resilience-plan-response-syria-crisis-12-december.html?query=zaatari%20camp>
- UNHCR, 2021. *ZAATARI CAMP FACT SHEET: Jordan: Zaatari Refugee Camp* [online]. UNHCR: The UN Refugee agency, 2021 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/06%20Zaatari%20Fact%20Sheet%20June%202021.pdf>
- UNHCR. *Jordan: Zaatari Refugee Camp: September 2022*. In: *ZAATARI CAMP FACT SHEET* [online]. 2022a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/jo/wp-content/uploads/sites/60/2022/12/9-Zaatari-Fact-Sheet-September-2022.pdf>
- UNHCR. *Jordan: Zaatari Refugee Camp: January 2022*. In: *ZAATARI CAMP FACT SHEET* [online]. 2022b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/jo/wp-content/uploads/sites/60/2022/02/1-Zaatari-Fact-Sheet-January-2022-final.pdf>
- UNHCR, 2022. *Refugee definition*. 2022c [cit. 2022-05-2]. Dostupné z: <https://emergency.unhcr.org/entry/55772/refugee-definition>

UNHCR, 2022. *Goal Click Refugees: Jordan and Zaatari* [online]. UNHCR, 2022d [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/goalclick/jordan-and-zaatari/>

UNHCR, 2022. *Refugee camps* [online]. UNHCR Jordan, 2022e [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/jo/refugee-camps>

UNHCR. *Syrian Refugees in Jordan (as of 30 September 2022)*. In: *Reliefweb* [online]. UNHCR, 2022f [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/map/jordan/syrian-refugees-jordan-30-september-2022>

UNHCR, 2023. *About Us* [online]. UNHCR Jordan, 2023a [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/about-us.html>

UNHCR, 2023. *History of UNHCR* [online]. UNHCR, 2023b [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/history-of-unhcr.html>

UNHCR - Emergency Handbook. *Commodity distribution (NFIs, food)* [online]. UNHCR, 2022 [cit. 2022-08-25]. Dostupné z: <https://emergency.unhcr.org/entry/43131/commodity-distribution-nfis-food>

UNICEF. *About UNICEF*. UNICEF, 2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/about-unicef>

UNITAR. *Al Zaatari Refugee Camp: 4 years of Displacement*. In: *UNOSAT* [online]. UNITAR, 2016 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://www.unitar.org/maps/map/2426>

UNITAR. *SYRIA CRISIS: SATELLITE ANALYSIS REVEALS HOW ZAAATARI CAMP HAS TURNED INTO A CITY*. UNITAR: United Nations Institute for Training and Research [online]. UNITAR, 2022 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://www.unitar.org/about/news-stories/news/syria-crisis-satellite-analysis-reveals-how-zaatari-camp-has-turned-city>

United Nations Human Rights, Office of the High Commissioner. *The principle of non-refoulement under international human rights law* [online]. United Nations Human Rights, 2022 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Migration/GlobalCompactMigration/ThePrincipleNon-RefoulementUnderInternationalHumanRightsLaw.pdf>

United Nations, *ILO: International Labour Organization*. United Nations – Office of the Secretary General's Envoy on Youth, 2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.un.org/youthenvoy/2013/08/ilo-international-labour-organization/>

WFP- World Food Programme. *Who we are*. World Food Programme, 2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.wfp.org/who-we-are>

World Health Organization. *Coronavirus disease (COVID-19)*. [online]. World Health Organization, 2022 [cit. 2022-08-24]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

Zaatari Camp – RefuGIS Team. *Zaatari camp with a global vision projects and initiatives* [online]. In: Zaatari Camp, 2021 [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/f91bef9a5d8740c1a0bbd77eac75b8a8>

Periodické publikace UNHCR:

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp February 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/45767>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/45768>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp July 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/45064>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp August 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/44865>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp September 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/fr/documents/details/44536>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp October 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/fr/documents/details/44535>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp November 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015g [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/es/documents/details/44534>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp December 2015*. [online]. Data UNHCR, 2015h [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/44375>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2016*. [online]. Data UNHCR, 2016a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/43619>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp November 2016*. [online]. Data UNHCR, 2016b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/52282>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp October 2016*. [online]. Data UNHCR, 2016c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/51793>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp January 2017*. [online]. Data UNHCR, 2017a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/53298>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp March 2017*. [online]. Data UNHCR, 2017b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/59760>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2017*. [online]. Data UNHCR, 2017c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/59759>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp May 2017*. [online]. Data UNHCR, 2017d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/59758>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp February 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/62238>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/fr/documents/details/63051>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp June 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/fr/documents/details/63931>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp July 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/64690>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp September 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/65998>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp December 2018*. [online]. Data UNHCR, 2018f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/67368>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp January 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/es/documents/details/68247>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp February 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/68566>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp March 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/69095>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp June 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/70183>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp September 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/72077>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp November 2019*. [online]. Data UNHCR, 2019f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/72612>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp January 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/73845>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/76487>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp August 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/78936>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp October 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/82936>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp November 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/83681>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp December 2020*. [online]. Data UNHCR, 2020f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/84263>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp April 2021*. [online]. Data UNHCR, 2021a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/86741>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp May 2021*. [online]. Data UNHCR, 2021b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/87218>

Operational data portal: refugee situations. *Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard October 2021*. [online]. Data UNHCR, 2021c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/89715>

Operational data portal: refugee situations. *UNHCR - Fact Sheet Zaatari Camp December 2021*. [online]. Data UNHCR, 2021d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/90475>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, August 2017* [online]. OCHA Services, 2017 [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-august-2017>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, January 2018* [online]. OCHA Services, 2018a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-january-2018>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, August 2018* [online]. OCHA Services, 2018b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-factsheet-zaatari-camp-august-2018>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, October 2018* [online]. OCHA Services, 2018c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-factsheet-zaatari-camp-october-2018>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, April 2019* [online]. OCHA Services, 2019a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-factsheet-april-2019>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, May 2019* [online]. OCHA Services, 2019b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-may-2019>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, August 2019* [online]. OCHA Services, 2019c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-august-2019>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, February 2020* [online]. OCHA Services, 2020a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-february-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, March 2020* [online]. OCHA Services, 2020b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-march-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, May 2020* [online]. OCHA Services, 2020c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-may-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, June 2020* [online]. OCHA Services, 2020d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-june-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, July 2020* [online]. OCHA Services, 2020e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/zaatari-refugee-camp-factsheet-july-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, September 2020* [online]. OCHA Services, 2020f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-zaatari-refugee-camp-factsheet-september-2020>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, January 2021* [online]. OCHA Services, 2021a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-zaatari-refugee-camp-factsheet-january-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, February 2021*. [online]. OCHA Services, 2021b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-february-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, March 2021* [online]. OCHA Services, 2021c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-march-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, May 2021* [online]. OCHA Services, 2021d [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-may-2021>

Reliefweb. *Zaatari Refugee Camp - Factsheet, June 2021* [online]. OCHA Services, 2021e [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-zaatari-refugee-camp-factsheet-june-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, July 2021* [online]. OCHA Services, 2021f [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/jordan-zaatari-camp-dashboard-july-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, August 2021* [online]. OCHA Services, 2021g [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-august-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, September 2021* [online]. OCHA Services, 2021h [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-september-2021>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, January 2022* [online]. OCHA Services, 2022a [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/unhcr-jordan-azraq-zaatari-camps-dashboard-january-2022>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, March 2022* [online]. OCHA Services, 2022b [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/jordan-azraq-camp-dashboard-march-2022>

Reliefweb. *UNHCR Jordan - Azraq & Zaatari Camps Dashboard, April 2022* [online]. OCHA Services, 2022c [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://reliefweb.int/report/jordan/jordan-azraq-camp-dashboard-april-2022>

Přílohy

Příloha 1: Další organizace působící v táboře Zaatari

Vládní partneři	Mezinárodní vládní organizace	Agentury OSN	Mezinárodní nevládní organizace	Národní nevládní organizace
SRAD	Japan International Cooperation Agency (JICA)	Food and Agricultural Organization (FAO)	Agency for Technical Cooperation and Development (ACTED)	Arab Renaissance for Democracy and Development (ARDD)
Ministry of Public Works and Housing (MPWH)		International Labour Organization (ILO)	Blumont	Holy Land Institute for Deaf (HLID)
Ministry of Water and Irrigation (MWI)		International Organization for Migration (IOM)	International Committee of the Red Crescent (ICRC)	Jordan Humanitarian Aid (JHAS)
Ministry of Labour (MoL)		United Nations Children's Fund (UNICEF)	International Medical Corps (IMC)	Noor Al Hussein Foundation (NHF)
Ministry of Health (MoH)		United Nations Population Fund (UNFPA)	International Rescue Committee (IRC)	
Ministry of Education (MoE)		UNOPS	King Salman Humanitarian Aid and Relief centre	
Ministry of Justice (MoJ)		UN WOMEN	Children without Borders - KNK	
Ministry of Social Development (MoSD)		World Food Programme (WFP)	Korea Refugee Project (KRP)	
Sharia'a Court			Lutheran World Federation (LWF)	
Civil Registry Department			Mercy Corps	
Family Protection Department			Norwegian Refugee Council (NRC)	
			OXFAM	
			Questscope	
			REACH	
		Relief International		
		Save the Children		
		Syrian American Medical Society Foundation (SAMS)		
		War Child		
		World Vision (WV)		

Příloha 1: UNHCR. *Jordan: Zaatari Refugee Camp: January 2022*. In: *ZAATARI CAMP FACT SHEET* [online]. 2022 [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/jo/wp-content/uploads/sites/60/2022/02/1-Zaatari-Fact-Sheet-January-2022-final.pdf>

Příloha 2: Poskytování zdravotní péče v letech 2015 až 2022

Rok + období	Počet nemocnic	Počet lůžek (kapacita)	Další zdravotnická centra
2015	2 polní nemocnice	55	9 center primární zdravotní péče a 1 porodní jednotka ²⁶
2016	2 polní nemocnice	55	9 center primární zdravotní péče a 1 porodní jednotka
2017	1 nemocnice	55	10 zdravotních středisek a 1 porodnice
2018	1 nemocnice	45	11 zdravotních středisek a 1 porodnice
2019	1 nemocnice	45	11 zdravotních středisek a 1 porodnice
2020	1 nemocnice	45	Tranzitní prostor pro 150 až 280 osob
2021 ²⁷	1 nemocnice	45	8 lékařských ordinací, očkovací centra ²⁸

Zdroj: Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování.

²⁶ Anglicky označována jako delivery unit (Operational data portal, 2015).

²⁷ Navíc byly v rámci zdravotní péče poskytována i karanténní místnost pro pozitivní uprchlíky na Covid-19. Tato místnost měla kapacitu 50 lůžek.

²⁸ Původně bylo v roce 2021 v provozu pouze jedno očkovací centrum. Tato skutečnost se změnila v dubnu téhož roku, kdy byly v provozu 2 očkovací centra.

Příloha 3: Distribuce pitné vody a změny v ní v táboře Zaatari od ledna 2015 do ledna 2022 dle dostupných informací UNHCR

Rok a období	Distribuce vody	Množství poskytované vody (v m³)	Další informace
Začátek roku 2015	Prostřednictvím 3 vrtů a asi 65 nákladních aut	1450	
Polovina léta 2015	3 vrty a asi 65 nákladních aut	3800	
Konec podzimu 2015	3 vrty a 82 nákladních aut	3400	
Jaro 2016	3 vrty a 82 nákladních aut	3300	
Podzim 2016	3 vrty a 82 nákladních aut	3200	
Začátek roku 2017	3 vrty a 82 nákladních aut	3800	
2018	3 vrty a 82 nákladních aut	3800	
2019	3 vrty	3800	Uváděn do provozu potrubní rozvod vody
Léto 2020	3 vrty skrz potrubí	2500 až 4200	
Léto 2021 ²⁹	3 vrty	3300	A dováženo externě dalších asi 1200 m ³ vody

Zdroj: Sběr dat z periodických publikací UNHCR. Vlastní zpracování.

²⁹ V tomto období byla dodávka vody ovlivněna nejen probíhající pandemií Covid-19, ale i vyššími teplotami a nedostatkem vody v Jordánsku (Reliefweb, 2021e).